

Música

Educació Primària

3

Guia del professor

www.pizzicato.sanpablo.es

Autors:	Vicente Gil Arráez Lamberto del Álamo Caballero
Direcció:	Juan Carlos Pinto
Equip editorial:	Octavio Figueredo Juan Antonio López Ascensión Morillo
Revisió:	Dulce María Toledo
Disseny gràfic:	Susana Rosendo
Il·lustració:	Gustavo Pinela
Maquetació:	Ascensión Morillo
Partitures:	Ascensión Morillo
Lloc web:	Departamento Multimedia

© SAN PABLO 2015 (Protasio Gómez, 11-15. 28027 Madrid)
Tel. 917 425 113 - Fax 917 425 723
E-mail: musica@sanpablo.es
www.sanpablo.es

© Vicente Gil Arráez
Lamberto del Álamo Caballero, 2015

Distribució: SAN PABLO. Divisió Comercial
Resina, 1 - 28021 Madrid * Tel. 917 987 375 - Fax: 915 052 050
E-mail: ventas@sanpablo.es
ISBN: 978-84-285-4760-4
Depòsit legal: M. 33583-2015
Imprés en LiberDigital
Printed in Spain. Imprés a Espanya

El procés d'aprenentatge del ser humà no pot romandre alié a les ensenyances artístiques, entre les que s'inclou la música. Entendre, conèixer i investigar el fonament del llenguatge musical permetrà el desenrotllament de l'atenció, la percepció, la intel·ligència, la memòria, la imaginació i la creativitat.

En l'Educació Primària la música es presenta en tres blocs, definits en un objectiu principal i diversos objectius secundaris. Estos objectius, en el seu conjunt, són vàlids per als tres cicles de l'etapa, sempre que s'adeqüen i desenrotllen d'acord amb l'etapa evolutiva de l'alumnat.

PRIMER BLOC: ESCOLTA

Objectius:

1. Utilitzar l'escolta musical per a la indagació en les possibilitats del so de manera que servisquen com marc de referència per a creacions pròpies.
2. Analitzar l'organització d'una obra musical i descriure els elements que la componen.
3. Valorar el patrimoni musical coneixent la importància del seu manteniment i difusió, aprenent el respecte amb què han d'afrontar les audicions i representacions.

SEGON BLOC: INTERPRETACIÓ MUSICAL

Objectius:

1. Entendre la veu com a instrument i recurs expressiu, partint de la cançó i de les seues possibilitats per a crear, inventar o improvisar.
2. Interpretar sol o en grup, per mitjà de la veu o instruments, utilitzant el llenguatge musical, composicions senzilles que continguin procediments musicals de repetició, variació i contrast, assumint la responsabilitat en la interpretació en grup i respectant, tant les aportacions dels altres com a la persona que assumix la direcció.
3. Explorar i utilitzar les possibilitats sonores i expressives de diferents instruments i dispositius electrònics.

TERCER BLOC: DANSA

Objectiu:

1. Adquirir les capacitats expressives i creatives que oferix el coneixement de la dansa, valorant la seua aportació al patrimoni i disfrutant de la seua interpretació com una forma d'interacció social.

PRIMER BLOC: ESCOLTA

- Desenrotllar la sensibilitat davant de l'escolta de qualsevol expressió musical.
- Discriminar auditivament les qualitats dels sons musicals (altura, duració, intensitat i timbre).
- Discriminar auditivament els instruments de l'aula i utilitzar-los aplicant les tècniques necessàries per a produir so: fregar, bufar, percutir, polsar...
- Conèixer les famílies instrumentals: vent, corda, percussió i instruments electrònics i reconèixer els instruments pel seu timbre.
- Apreciar i utilitzar la veu com a instrument.
- Apreciar el silenci com marc necessari per a la música i com a element musical en si mateix.
- Detectar situacions de soroll excessiu i contaminació sonora.
- Escoltar exemples musicals breus de diferents èpoques i estils per a iniciar-se en el reconeixement dels aspectes musicals, treballant-los en el context d'eixe determinat exemple musical.
- Reconèixer els canvis d'intensitat molt evidents (*forte/piano*), així com les variacions contínues d'intensitat (*crescendo/decrescendo*), velocitat i forma (estructures molt simples les parts de les quals siguen contrastantes).
- Respectar els moments d'escolta, mantenint silenci, col·laborant en les activitats proposades i respectant als altres.

SEGON BLOC: INTERPRETACIÓ MUSICAL

- Utilitzar els sons com a font d'expressió musical, descobrint les possibilitats sonores dels instruments escolars.
- Estimular l'expressió musical en situacions de joc que impliquen un grau de gaudi i seguretat emocional.
- Distingir els elements bàsics del llenguatge musical, tant rítmics com melòdics.
- Utilitzar els elements del llenguatge musical com a font d'expressió musical, expressant-los amb llibertat a través de produccions musicals.
- Reconèixer el cos com a primer instrument, explorant les seues possibilitats sonores i els recursos vocals per mitjà de la imitació de sons i la improvisació.
- Practicar ritmes amb blanques, negres, corxeres i els seus silencis, utilitzant el compàs de 2/4.
- Reconèixer i reproduir seqüències rítmiques i melòdiques.
- Entonar correctament les notes *do-re-mi-sol-la* i conèixer la seua escriptura en el pentagrama.
- Aprendre un repertori bàsic de cançons pertanyents al patrimoni musical tradicional i popular infantil, acompanyant-les rítmicament.
- Assumir la responsabilitat en la interpretació en grup, respectant les aportacions dels altres i les indicacions del director.
- Utilitzar les noves tecnologies amb fins musicals.

TERCER BLOC: DANSA

- Descobrir i conèixer les possibilitats expressives del cos i el moviment a partir d'exercicis d'estructuració de l'esquema corporal.
- Desenrotllar les distintes capacitats motrius, adequant el moviment corporal a determinats estímuls musicals.
- Fomentar les relacions interpersonals, els estats afectius i la capacitat de reaccionar físicament enfront d'estímuls sonors.
- Expressar les característiques bàsiques de la música per mitjà del moviment i la dansa: altura, duració, intensitat, oposició de so-silenci...
- Disfrutar del ball i la dansa com a forma d'interacció social.

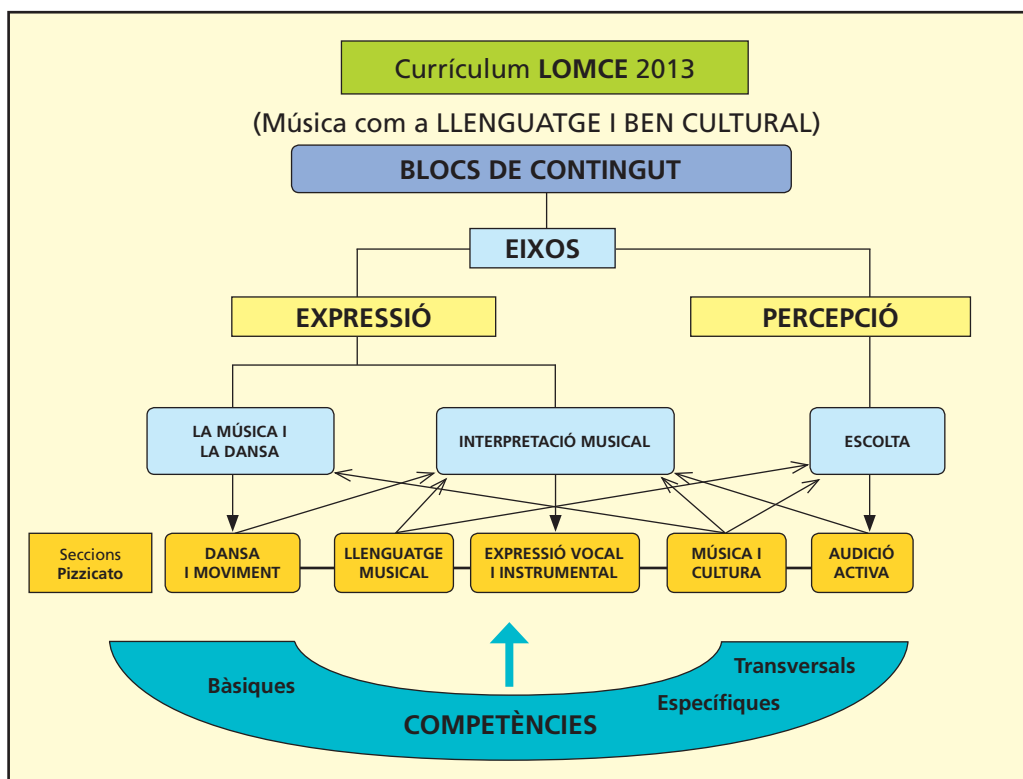
Els continguts que es plantegen en el Projecte Pizzicato es deriven dels tres blocs de contingut proposats en la LOMCE:

- I. Escolta.
- II. Interpretació musical.
- III. La música, el moviment i la dansa.

Estos continguts es presenten interrelacionats en cinc seccions:

- 1) Música i cultura.
- 2) Llenguatge musical.
- 3) Audició activa.
- 4) Dansa i moviment.
- 5) Expressió vocal i instrumental.

Els continguts que apareixen en l'assignatura de música es referixen a habilitats i capacitats complexes referides, ben sovint, a diversos blocs o seccions de contingut. Per esta raó se suggerix interrelació per mitjà de fletxes en el següent quadro.

Quadro esquemàtic dels continguts LOMCE, amb expressió de la seua relació respecte al Projecte Pizzicato.

Els continguts apareixen en el currículum, dividits entorn de dos eixos clarament diferenciables (expressió i percepció) tal com es van articular també en la LOE (2006).

Les competències, igual que en la LOE, travessen tots els currículums (no sols el de música), ja que els seus continguts han de ser desenrotllats en totes i cada una de les assignatures. El nou currículum conserva les competències clau i inclou altres, com les específiques, que nosaltres denominarem "competència curricular", per referir-se específicament als continguts que, amb més propietat, podríem qualificar com "musicals".

TERCER CURS	
Continguts	Criteris d'avaluació
- El so dels instruments: instruments de l'aula. - Les famílies instrumentals: vent, corda i percussió. Els instruments electrònics. - La veu com a instrument: tipus bàsics de veu (adults i blanques). - Tècniques per a produir so en els instruments: fregar, bufar, percutir, polsar... - Indicacions d'intensitat, tempo i compàs. El compàs de 2/4. - Escriptura musical: pentagrama, clau i signes de repetició. - Ritme: blanques, negres (silenci de negra), corxeres i lligadures. - El cos com a primer instrument. - Interpretació i expressió musical amb instruments de l'aula. - La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes: <i>sol-la-si</i>. - Melodia: les notes <i>do-re-mi-sol-la</i>. - El timbre i els instruments a partir de l'audició activa. - Les obres musicals del repertori clàssic, tradicional i popular. - El cançoner infantil popular. - La música associada al moviment i l'expressió corporal.	- Discriminar auditivament el so dels instruments de l'aula. - Utilitzar els instruments com a font d'expressió musical. - Conèixer les famílies instrumentals. - Valorar la veu com a instrument musical i conèixer la seua tipologia bàsica. - Practicar ritmes amb els instruments de l'aula per a acompanyar cançons i audicions. - Reconèixer el cos com a primer instrument. - Practicar ritmes i melodies utilitzant el compàs de 2/4. - Reconèixer i reproduir seqüències rítmiques i melòdiques. - Entonar correctament les notes <i>do-re-mi-sol-la</i>. - Assimilar la tècnica bàsica dels instruments de l'aula i de la flauta dolça. - Discriminar instruments pel seu timbre en un context d'audició activa. - Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils. - Entonar i acompanyar rítmicament cançons del repertori infantil. - Adequar el moviment corporal a determinats estímuls musicals.
Estàndards d'aprenentatge (d'acord amb les capacitats musicals i la seua relació respecte a les competències clau)	
• Discrimina sons dels instruments de l'aula. • Utilitza els instruments com a font d'expressió musical. • Escolta amb atenció i participa en activitats d'audició activa. • Distingeix els elements bàsics del llenguatge musical. • Practica ritmes i entona melodies senzilles. • S'expressa a través del moviment associat a la música. • Valora l'activitat musical.	

En l'apartat 3.2.2. Del Projecte Curricular dedicat als continguts s'inclou una seqüenciació de continguts per curs que conté referències explícites als estàndards d'aprenentatge avaluables, que són els referents tant per a l'avaluació dels objectius i continguts com per a l'avaluació del nivell d'adquisició de les competències.

En l'assignatura de música, igual que en totes les altres, estos estàndards servixen per a valorar no sols el nivell d'assimilació de coneixements, sinó també el nivell competencial dels alumnes. En el nostre projecte estos estàndards es concretaran en les indicacions pràctiques d'avaluació, organitzades d'acord amb els criteris que considerem pertinents en cada cas, i que van des de l'observació del procés d'ensenyança-aprenentatge a les proves de qualsevol índole, siguen pràctiques, orals o escrites.

Convé recordar que l'avaluació concernix tant al rendiment dels alumnes com al procés d'ensenyança-aprenentatge. En este sentit s'avalua també la idoneïtat dels continguts, la metodologia, els materials utilitzats, etc. Quant als criteris utilitzats, partixen de consideracions generals com les que s'arreglen en este projecte, relatives a cada situació concreta.

L'avaluació és una tasca complexa, sobretot en una àrea en què, com succeïx amb la música, s'adquirixen coneixements i es desenrotllen habilitats molt diverses. En un intent de facilitar esta tasca, intentarem donar resposta a estos senzills interrogants:

Què avaluem?

Avaluarem les capacitats que l'alumne ha aconseguit integrar i assimilar, entenent per "capacitat" l'aptitud o talent per a realitzar correctament una determinada acció. Amb esta intenció proposem la taula en què les capacitats apareixen numerades de l'1 al 29. Totes elles es referixen exclusivament a habilitats musicals. Cada professor haurà de tindre en compte també aquelles que fan referència a l'actitud de l'alumne. Esta taula conté els ítems que hem considerat pertinents sense pretendre que l'enumeració siga exhaustiva, per la qual cosa cada professor pot completar-la al seu gust.

Com avaluar?

Sense entrar en les peculiaritats que l'avaluació pot revestir en cada cas, depenent tant del professor com de la situació concreta, l'avaluació pot, i deu, abordar-se des de molt distintes perspectives.

Quant al subjecte sobre el qual recau l'avaluació, podrà ser individual o grupal (xicotet grup o gran grup).

Quant a la modalitat concreta, hi ha avaluacions escrites que (tipus test, de preguntes curtes, de preguntes llargues, treball escrit...) o no escrites (orals o que depenen d'una actuació concreta, etc.).

Quan avaluar?

Des de fa ja molts anys, s'insistix en la necessitat avaluar el procés d'ensenyança-aprenentatge a mesura que es va desenrotllant en el temps i de manera progressiva. L'avaluació contínua ens proporciona un millor coneixement de l'alumne i la possibilitat d'ajustar les mesures educatives d'acord amb el dit procés. Quant a la temporalització, distingirem:

Avaluació inicial. Al principi del procés. Servix per a conèixer els alumnes i saber quin és el punt de partida.

Avaluació contínua. Al llarg del curs, d'acord amb el desenrotllament de la programació. Exercicis de repàs, activitats, propostes de treball i altres propostes participatives.

Avaluació final. Si es considera convenient. És un complement. A partir de tots els exercicis de repàs i activitats fets al llarg del curs.

El projecte Pizzicato té en compte la interpretació que de la normativa europea respecte a les competències clau fa la LOMCE, així com les competències específiques que, en el cas de la música, associarem a l'adquisició del nivell de competència curricular adequat a l'etapa.

El concepte de competències bàsiques sorgix en els acords de la Unió Europea que van tindre el seu inici en el Consell Europeu de Lisboa al març de l'any 2000.

El Parlament Europeu, en el seu consell del 18 de desembre del 2006, va fer una recomanació respecte a l'aprenentatge (2006/962/EC) que fa relació a les capacitats utilitzades per a aplicar de forma integrada els continguts propis de cada matèria en cada etapa educativa, a fi d'aconseguir la realització adequada d'activitats i la resolució eficaç de problemes complexos.

La LOMCE (2014) arreplega esta normativa, reanomenant-les com "competències clau": S'adopta la denominació de les competències clau definides per la Unió Europea. Es considera que «les competències clau són aquelles que totes les persones precisen per a la seua realització i desenrotllament personal, així com per a la ciutadania activa, la inclusió social i l'ocupació». S'identifiquen set competències clau essencials per al benestar de les societats europees, el creixement econòmic i la innovació, i es descriuen els coneixements, les capacitats i les actituds essencials vinculades a cada una d'elles». Les set competències clau són les següents:

1. Competència lingüística.
2. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.
3. Competència digital.
4. Aprendre a aprendre.
5. Competències socials i cíviques.
6. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
7. Consciència i expressions culturals.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Les **competències específiques** estan relacionades amb els continguts propis plantejats en el currículum de cada àrea. Este tipus de competència rep el nom de **competència curricular** en el nostre projecte. El desplegament dels continguts propis de cada curs té com a finalitat el desenrotllament d'una sèrie de capacitats que hem de fixar el més objectivament possible. La definició clara d'estes capacitats, ens permetrà valorar el **nivell de competència curricular** en l'àrea de música.

La **competència curricular** es referix a la capacitat que té l'alumne de "saber fer", en relació als continguts que es consideren essencials en música. L'adquisició d'un nivell adequat de competència curricular està lligat als continguts que apareixen en el currículum, presentats en unitats didàctiques.

En la nostra proposta les **competències clau** apareixen relacionades amb el nivell de **competència curricular** en una taula de doble entrada que arreplega les **capacitats** que es desenrotllen en cada unitat i la seua relació amb cada una de les competències clau. D'esta manera podem classificar i organitzar els continguts de cada unitat, formulats des de la seua expressió més operativa. Este tipus d'organització possibilita programar els continguts objectivament i, si fóra necessari, fer un seguiment detallat de l'alumne tant a nivell general (per cursos) com individualment.

La programació de cada una de les unitats didàctiques inclou esta taula de doble entrada, en la que s'assenyalen amb creus les principals capacitats treballades en la unitat, podent el professor afegir altres, si ho considera convenient.

TAULA DE CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

Unitat 3 (3 de Primària)

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingeix auditivament tipus de música *							
02. Distingeix auditivament els principals períodes							
03. Distingeix auditivament els instruments i els anomena *	X						X
04. Distingeix auditivament els tipus bàsics de veu i expressa oralment							
05. Reconeix auditivament les qualitats del so i les anomena *	X						X
06. Distingeix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
07. Distingeix en partitura relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
08. Distingeix visualment instruments de l'orquestra simfònica i els anomena *	X				X		X
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat							
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X				X		X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment i anomena elements de la cultura musical *	X						X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *		X					X
14. Interpreta ritmes amb partitures convencionals i no convencionals *				X			X
15. Inventa ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *							X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb acompanyament *							X
19. Entona motius melòdics i melodies associats a cançons infantils *							X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *				X			X
22. Reconeix i anomena els elements bàsics del llenguatge musical *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal							
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *							X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *							X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *							X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb instruments escolars *							X
28. Es mou de forma adequada responent a distints estímuls sonors *							
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *							
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprecia la música i participa en activitats d'escolta activa *					X		X
31. Utilitza el propi cos com a instrument *				X			X
32. Disfruta amb la interpretació de peces vocals junt amb els seus companys					X		X

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

1

Els instruments de la nostra aula de música

- Quins d'aquests instruments veus en la teua aula de música?
- Coneixes el nom dels que apareixen en la il·lustració?
- Has practicat ja algun d'ells? Saps com fer-ho?

INTERROGANTS DE PARTIDA

Quins d'aquests instruments veus en la teua aula de música? Coneixes el nom dels que apareixen en la il·lustració? Has practicat ja algun d'ells? Saps com fer-ho?

CONTINGUTS

Els instruments de l'aula.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconéixer visualment i anomenar els instruments de l'aula.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Reconeix i anomena els instruments de l'aula.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Col·locar una mostra de cada instrument davant dels alumnes, invitant-los a anomenar-los.
- Reconéixer els que apareixen en la il·lustració (panderos, platets, metal·lofons i maraques).
- Demandar voluntaris perquè facen una demostració de com tocar cada un d'estos instruments, fent les observacions que es consideren oportunes.
- Demandar als alumnes que, de manera intuïtiva, els col·loquen en els tres grups bàsics (vent, corda i percussió).

MANDAT

- 1) Observa la següent classificació i aprén el nom dels instruments.
- 2) Escolta les mostres sonores de la gravació i digues a quins instruments corresponen.

CONTINGUTS

El so dels instruments: instruments de l'aula.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Discriminar auditivament el so dels instruments de l'aula.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Discrimina sons dels instruments de l'aula.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Per a ajudar a classificar els instruments de percussió de manera intuïtiva es proposa una divisió fàcil de comprendre i que, en altres cursos, podrà formular-se de manera més tècnica: instruments de pegat (membranófonos), de fusta, metall i làmines (idiófonos).
- La demostració del so d'estos instruments haurà de completar-se amb una adequada informació teòrica. Per exemple: el pandero es colpeja amb una maça i la caixa xinesa amb una baqueta. Les claus, castanyoles i cròtals s'entremeten; els cascavells i el sonall s'agiten, la carabassa es frega...

Reconeix el que sona (Solucionari): 1 Sonall, 2 Caixa xinesa, 3 Xilòfon, 4 Canoes, 5 Cròtals, 6 Carabassa, 7 Pandero, 8 Triangle.

Classifiquem els instruments de l'aula de música

La majoria dels instruments de l'aula de música són de xicoteta percussió. Amb ells podem fer ritmes per a acompanyar cançons o crear interessants efectes de so.

Observa la següent classificació i aprén el nom dels instruments.

- Instruments de pegat

Pandero

Timbala

Canoes

- Instruments de fusta

Caixa xinesa

Claus

Carabassa

Castanyoles

- Instruments de metall

Triangle

Cròtals

Cascavells

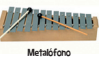

Sonall

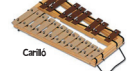
- Instruments de làmines

Xilòfon

Metal·lofon

Carilló

Reconeix el que sona

Escolta les mostres sonores de la gravació i digues a quins instruments corresponen.

MANDAT

Escolta les explicacions del professor sobre el musicograma. Després segueix-los marcant el pols o acompanyant la música amb un instrument de l'aula.

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori clàssic.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Distingix elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada amb un musicograma.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cada un dels soldadets equival a un compàs de 2/4 (un pols de blanca o dos de negra), que podrà marcar-se colpejant suaument sobre el pupitre o sobre els genolls.
- Alhora que es marca el pols, i mentres sona la música, s'anirà comptant en veu alta fins a completar els 16 compassos de cada frase.
- Els colors del musicograma servixen per a diferenciar les parts i la seua intensitat.
- Pot dividir-se la classe en tres grups (A, B i C) i fer que cada un compte (o desfilara) els compassos quan li corresponga.

MANDAT

- 1) Escolta i aprén la cançó: *La flauta de Bartolo*.
- 2) Escolta de nou la cançó i acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor.

CONTINGUTS

Cançó popular infantil.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Valora i participa en l'activitat musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Llegir el text de la cançó i inventar gestos per a cada un dels instruments. Després, escoltar-la, acompanyant-la gestualment.
- Tornar-la a escoltar marcant el pols amb colps i repetint la tornada (Piripi...).
- Aprendre-la sencera i interpretar-la utilitzant la base musical.

Partitura en pàgina 48.

1

Audició: *Parade of the tin soldiers* de Leon Jessel

El compositor i l'obra

Leon Jessel és un compositor alemany que va viure entre 1871 i 1942. A més d'altres obres, va compondre moltes peces ballables, com a valsos o polques que eren molt reconegudes en la seua època.

Parade of the tin soldiers és la seua peça més popular. D'ella s'han fet nombroses versions, incloent alguna per a dibuixos animats.

Escolta aquesta versió per a orquestra. En ella podem distingir diferents frases musicals i també alguns instruments comuns.

- Escolta les explicacions del professor sobre el musicograma. Després segueix-los marcant el pols o acompanyant la música amb un instrument de l'aula.

MUSICOGRAMA

Cançó: *La flauta de Bartolo*

- Escolta i aprén la cançó: *La flauta de Bartolo* (Popular. Adaptació: Vicente Gil).

1. Bartolo tenia una flauta con un agujero solo, y a todos daba la lata, con su flauta, el buen Bartolo.

Pi ri pi ri pi pi, pi, pi, pi, pi, pi, pi, pi, y a todos daba la lata, con su flauta, el buen Bartolo.

2. Bartolo tenia un violín con cuerdas de clavicordio; los vecinos se quejaban: ¡hay que ver, menudo incordio!

Pi ri pi ri pi pi, pi, pi, pi, pi, pi, pi, pi, los vecinos se quejaban: ¡hay que ver, menudo incordio!

3. Bartolo tenía un tambor con el parche medio roto, y siempre que lo tocaba se formaba un alboroto.

Pi ri pi ri pi pi, pi, pi, pi, pi, pi, pi, pi, y siempre que lo tocaba se formaba un alboroto.

4. Y tocaba los platillos, en la banda de su pueblo; el alcalde le detuvo por ir siempre a contratiempo.

Pi ri pi ri pi pi, pi, pi, pi, pi, pi, pi, pi, el alcalde le detuvo por ir siempre a contratiempo.

- Escolta de nou la cançó i acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor.

MANDAT

Practica ara la següent peça en què intervén només la nota *si*. Després toca-la mentres sona la gravació.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Indicacions generals i la nota *si*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Llegir les indicacions ("Primers passos") i comentar-les. Comentar la fotografia i tractar de descobrir què és el que està fent malament la xiqueta (no té la mà dreta ben col·locada).
- Practicar un correcte atac (síl·laba "tu") mantenint durant uns segons la nota sense bufar massa fort perquè no produïska estridències.
- Abans de tocar la peça amb la flauta, practicar les quatre frases utilitzant síl·labes rítmiques mentres es marca el pols.

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

- Tenint en compte el valor de les figures, quants polsos sumen cadascuna d'aquestes sèries? R.: a) 9 polsos; b) 10 polsos; c) 9 polsos.
- Quina figura és la més abundant en este revoltim, la blanca, la negra o la corxera? R.: La corxera (hi ha 13).
- Escribeu al teu quadern la fitxa sobre el compositor de l'audició d'aquesta unitat. R.: Nom i cognom: Lleó Jessel. País d'origen: Alemanya. Data de naixement i mort: 1871 i 1942. Títol de la seua obra més popular: *Parade of the tin soldiers* (*Desfilada dels soldadets de plom*).
- Elabora un xicotet cartell amb imatges o dibuixos d'instruments de la teua aula de música indicant el seu nom. R. Lliure.

1

Flauta dolça

Primers passos

Per a tocar la flauta correctament deus:

- Mantindre l'esquena recta i els colzes lleugerament separats del cos.
- Tapar els tres forats superiors amb la mà esquerra. El forat posterior amb el dit polze.
- Tapar els quatre forats inferiors amb la mà dreta.
- Bufar suauement pronunciant la síl·laba "tu".

La nota Si en la flauta dolça

La nota Si s'obté tapant el primer forat superior i el posterior. Els altres dits han de romandre prop de les seues posicions. El primer exercici consistirà a fer diverses notes Si llargues, mantenint la intensitat i l'afinació uniformes.

Si Si Si etc.

• Practica ara la següent peça en què intervén només la nota Si. Després toca-la mentres sona la gravació.

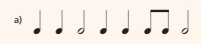
Eco en la muntanya

1

ACTIVITATS

• Tenint en compte el valor de les figures, quants polsos sumen cadascuna d'aquestes sèries? Escribeu-ho al teu quadern.

a)

b)

c)

• Quina figura és la més abundant en aquest revoltim, la blanca, la negra o la corxera?

• Escribeu al teu quadern la fitxa sobre el compositor de l'audició d'aquesta unitat.

- Nom i cognom.
- País d'origen.
- Data de naixement i mort.
- Títol de la seua obra més popular.

• Elabora un xicotet cartell amb imatges o dibuixos d'instruments de la teua aula de música indicant el seu nom.

Trobaris més activitats en: www.pisceris.org/public.es

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprenentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- 1) Diversos instruments de percussió, com els utilitzats en l'aula, també apareixen en l'orquestra simfònica, encara que s'utilitzen en comptades ocasions. A més dels que apareixen en el llibre citarem: el bombo, el tambor, el xilòfon i els platets.
- 2) La polca va nàixer en Bohèmia (República Txeca) a mitjan segle XIX. Estan escrites en compàs de 2/4 i el seu tempo és ràpid. Este ball es va estendre per tota Europa i també per Amèrica. També va arrelar en el folklore espanyol, sent la polca canària la més coneguda.
- 3) Una de les flautes més curioses del món és la "flauta de nas" o "flauta nasal", anomenada així perquè, en compte de bufar amb la boca, el músic aplica l'embocadura al nas i la fa sonar amb l'aire que ix d'un dels seus orificis. Este tipus de flauta és molt comuna en la música tradicional d'uns quants països d'Oceania, encara que també pot trobar-se en certs llocs d'Àfrica, en Xina i a l'Índia.
- 4) Hi ha diverses llegendes sobre l'eco. Segons la mitologia grega, Eco va ser una nimfa que vivia en la muntanya Helicó i tenia una veu molt bonica, per la qual cosa Zeus (el déu més poderós) estava enamorat d'ella. Açò va fer que la dona de Zeus, Hera, se sentira zelosa i que castigara a Eco obligant-la a repetir l'última paraula que deia la persona amb què estiguera conversant.
- 5) La flauta d'èmbol és molt apropiada perquè, de forma intuïtiva, els xiquets associen els conceptes greu-agut a una major o menor quantitat d'aire en vibració. Com més aire vibre dins de la flauta, més greu serà la nota.
- 6) Guido d'Arezzo no sols va inventar el nom de les notes, sinó que utilitzava la seua mà com a pentagrama per a ensenyar a cantar als seus deixebles. A més va perfeccionar l'escriptura musical, utilitzant quatre línies per a escriure les notes que, llavors, eren quadrades en compte de redones.

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Reconéixer visualment i anomenar els instruments de l'aula.
- Discriminar auditivament els instruments de l'aula.
- Practicar ritmes utilitzant les figures i silencis apresos.
- Reconéixer i reproduir seqüències melòdiques.
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular infantil.
- Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça i aprendre la nota *si*.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música *				X			X
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments *				X			X
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu							
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *				X			X
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
07. Distingix en partitura relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
08. Distingix visualment instruments de l'orquestra simfònica *							
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat							X
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X				X		X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment i anomena elements de la cultura musical *	X				X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *							X
14. Interpreta ritmes amb partitures no convencional *							
15. Inventa ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *							X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb acompanyament *							X
19. Entona motius melòdics i melodies associats a cançons infantils *							X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *				X			X
22. Reconeix els elements bàsics del llenguatge musical i els anomena *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal							
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *							X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *				X			X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *							X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb instruments escolars *							X
28. Es mou de forma adequada responent a distints estímuls sonors *							
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *							
ALTRES CAPACITATS							
30. Participa respectuosament en l'audició d'obres del repertori clàssic *					X		X
31. Reconeix les parts d'una peça utilitzant un musicograma *				X			X
32. Acompanya cançons amb instruments escolars mentres canta *							X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

2

La veu humana: l'instrument més pròxim

- T'agrada cantar? Ho fas habitualment?
- Saps com s'anomenen les agrupacions musicals formades exclusivament per cantants?
- Et suggereixen alguna cosa les paraules soprano o baríton?

INTERROGANTS DE PARTIDA

T'agrada cantar? Ho fas habitualment? Saps com s'anomenen les agrupacions musicals formades exclusivament per cantants? Et suggereixen alguna cosa les paraules soprano o baríton?

CONTINGUTS

La veu humana.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Valorar els coneixements previs de l'alumnat a partir dels interrogants de partida.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Coneix alguns conceptes bàsics entorn de la veu i mostra predisposició a la participació.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cantar informalment algunes de les cançons que els alumnes sàpien de memòria.
- Respondre als interrogants plantejats:
 - 1) Els cors o corals són agrupacions formades exclusivament per cantants.
 - 2) Soprano és un tipus de veu femenina i baríton un tipus de veu masculina.

La veu en la música

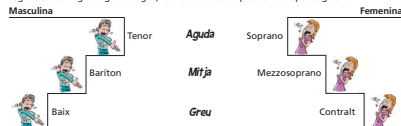
2

La veu està considerada com un instrument musical més. També es diu que és l'instrument més expressiu, és a dir, el que té major capacitat d'emocionar. La veu intervé en una gran part de la música que coneixem i, quasi sempre, com a protagonista. En les òperes, que són obres de grans dimensions per a orquestra, veus solistes i cor, podem apreciar les enormes possibilitats tècniques i expressives de la veu humana.

Classificació de les veus en música

Segons el seu registre greu o agut, les veus es classifiquen en els tipus següents:

Les veus de xiquets i dones es coneixen també com a **veus blanques**.

El cor

La formació vocal més nombrosa és el cor mixt. Un cor mixt està format per veus masculines i femenines. Generalment, els cors organitzen les veus segons els quatre tipus bàsics: soprano, contralt, tenor i baix.

Els cors poden actuar amb acompanyament instrumental o sense ell. En aquest últim cas es diu que canten a capella.

Els cors gospel estan especialitzats en la interpretació del repertori d'espirituals negres.

Reconeix el que sona

Escolta la gravació i tracta d'identificar les mostres sonores, ordenant-les per ordre d'aparició: Tenor - Baix - Soprano - Contralt - Cor mixt

MANDAT

Reconeix el que sona.

CONTINGUTS

El cos com a primer instrument. La veu. Tipus de veu.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Discriminar auditivament tipus de veu humana.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Escolta amb atenció i participa en activitats d'audició activa.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Iniciar una aproximació a la diferenciació de la veu humana partint de la quotidianitat. Per exemple, classificar com "aguda", "mitja" o "greu" tres veus de persones de l'aula o conegudes per tots.

Reconeix el que sona (Solucionari):

1 Contralt, 2 Baix, 3 Cor mixt, 4 Tenor, 5 Soprano.

MANDAT

- 1) Comprova que en aquest exemple la suma de les figures i silencis de cada compàs és igual a dos.
- 2) Interpreta els següents ritmes amb "TA" i assenyalala el pols.
- 3) Escolta els ritmes tocats pel professor i digues a quina d'aquestes partitures corresponen.

CONTINGUTS

Llenguatge musical: compàs de dos per quatre.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconéixer seqüències rítmiques en dos per quatre.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Reconeix i practica ritmes senzills escrits en llenguatge musical convencional.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- En el primer exercici bastarà de comprovar que els nou compassos tenen les figures necessàries. Per a una major participació, convindrà escriure-ho en la pissarra.
- En el segon exercici és convenient marcar al principi el silenci (UN), per a després interioritzar-ho. Als alumnes els direm que ho pensen però que no ho diguen.

Llenguatge musical

El compàs de dos per quatre

Anomenem compàs a la divisió del temps musical en parts iguals. El compàs de 2/4 consta de dos temps o polsos.

Compàs 1 Compàs 2 Compàs 3 Compàs 4

Barres de compàs

Doble barra final

• Comprova que en aquest exemple la suma de les figures i silencis de cada compàs és igual a dos.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

• Interpreta els següents ritmes amb "TA" i assenyalala el pols.

a) 2/4

b) 2/4

• Escolta els ritmes tocats pel professor i digues a quina d'aquestes partitures corresponen.

1 2 3 4 5 6

MANDAT

- 1) Anomena en veu alta les notes de la següent partitura.
- 2) Repeteix, en forma d'eco, els següents motius cantats pel professor.
- 3) Escolta els motius melòdics tocats pel professor amb la flauta, el piano o un altre instrument i digues a quin dibuix corresponen.

CONTINGUTS

Melodia: les notes *do-re-mi*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconéixer auditivament i entonar correctament les notes *do-re-mi*.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Entona melodies senzilles.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Per a ajudar en la correcta afinació és convenient acompanyar amb algun instrument harmònic com la guitarra o el piano.
- Per a l'exercici de repetir en forma d'eco, cantar primer dient el nom de les notes.
- Quant a l'últim exercici, una vegada reconegut el motiu melòdic, caldrà cantar-ho. Al final poden cantar-se tots els motius junts.

Llenguatge musical

La nota RE

• Anomena en veu alta les notes de la següent partitura.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

• Repeteix, en forma d'eco, els següents motius cantats pel professor.

a) b) c) d)

• Escolta els motius melòdics tocats pel professor amb la flauta, el piano o un altre instrument i digues a quin dibuix corresponen.

1 2 3 4 5 6

Audició: Duet de La Flauta Mágica de Mozart

El compositor

Wolfgang Amadeus Mozart és el compositor més popular de tots els temps. També és reconegut com el músic més genial de la història.

Va néixer en 1756 a Salzburg (Àustria) i va començar a compondre i donar concerts sent encara un xiquet.

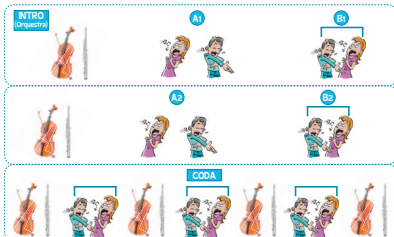
L'obra

La Flauta Mágica és una de les obres més famoses de Mozart i de tot el repertori operístic. És un conte fantàstic sobre l'amor dels seus protagonistes, Tamina i Papageno, i un curiós personatge mescla d'home i pardal, anomenat Papageno.

La peça de la gravació és un bell duet interpretat per Tamina i Papageno.

● Segueix el musicograma amb ajuda del professor.

MUSICOGRAMA

MANDAT

Segueix el musicograma amb ajuda del professor.

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori clàssic.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escollar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Distingir elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada amb un musicograma.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- El duo té lloc al Palau del mag Sarastro. Uns esclaus lliguen a Pamina. En eixe moment entra Papageno; es presenta i li diu que hi ha un príncep enamorat (Tamino) que la rescatarà. Abans d'eixir, ambdós canten un duo sobre la necessitat amor que tenen les persones: "Bei Männern, welche Liebe fühlen".
- Després d'una primera escolta, el professor preguntarà als alumnes (que no entenen res d'alemany) si creuen que els dos protagonistes estan enfadats, tristos, s'amen... I també què creuen que pot significar el claudàtor que els unix en B1, B2 i en la CODA. Evidentment és quan canten junts.

Veure text del duo i traducció en pàgina 46.

Cançó: Yankee Doodle

Yankee Doodle és una vella cançó nord-americana de caràcter patriòtic, popularitzada en tot el món gràcies a la seua aparició en el cine i sèries de dibuixos animats.

● Practica en primer lloc la lletra i, després, canta-la seguint la gravació.

1. Yankee Doodle went to town,
a-riding on a pony,
he stuck a feather in his hat
and called it macaroni.

Yankee Doodle, keep it up,
Yankee Doodle dandy;
mind the music and the step,
and with the girls be handy!

Yankee Doodle, keep it up,
Yankee Doodle dandy;
mind the music and the step,
and with the girls be handy!

2. Father and I went down to camp
along with Captain Gooding
and there we saw the men and boys
as thick as hasty pudding.

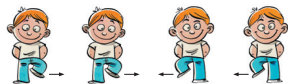
Yankee Doodle, keep it up,
Yankee Doodle dandy;
mind the music and the step,
and with the girls be handy!

3. There was Captain Washington
upon a slapping stallion
a-giving orders to his men,
I guess there was a million.

Yankee Doodle, keep it up,
Yankee Doodle dandy;
mind the music and the step,
and with the girls be handy!

● Escolta de nou la cançó i realitza aquesta coreografia seguint la música.

ESTROFES

Dos passos laterals cap a l'esquerra i dos cap a la dreta.

TORNADES

Quatre passos cap avant i quatre cap a darrere.

MANDAT

Practica en primer lloc la lletra i, després, canta-la seguint la gravació.

CONTINGUTS

Cançó popular del món.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular internacional.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

S'esforça i canta seguint les indicacions del professor.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Seguir les indicacions i pronunciar primer el text el més correctament possible per a, després, unir-ho a la melodia.
- Respecte a la coreografia, tracta d'evocar els balls en grup del "vell oest" utilitzant el desplaçament lateral (estrofes) i el desplaçament de front i cap arrere en les tornades. Una vegada que els xiquets memoritzen el text, pot combinar-se el cant amb el desplaçament.

Partitura en pàgina 49.

MANDAT

- 1) Practica atentament els següents exercicis. Repetix diverses vegades cadascun d'ells.
- 2) Practica la següent peça. Les notes xicotetes i blaves són notes guia, escolta-les però no les toques. Després, interpreta la peça escoltant el CD.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes *la* i *si*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Un mètode molt senzill per a guiar l'alumne és "dictar" les notes amb gestos sonors assenyalant, amb la palma oberta i cap avall, una altura determinada del cap.

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

- Escriu al teu quadern la resposta correcta a les següents preguntes.
R.: 1. a) Un cor format per veus masculines i femenines.
2. a) Cantar sense acompanyament instrumental.
- Fes una llista de totes les coses que es poden fer amb la veu.
R.: Cantar, riure, plorar, cridar, gemecar, udolar, parlar, imitar animals...
- En aquesta unitat hem escoltat un duet de la cèlebre òpera *La Flauta Màgica*. Tria el cognom del seu compositor i escriu-ho al teu quadern. R.: Mozart.
- Escriu al teu quadern quins d'aquests noms no corresponen a cap personatge de *La Flauta Màgica*. R.: Otelo, Aida, Sigfrido.
- Localitza dos partitures iguals. R.: La 4 i la 13.

2 Flauta dolça

• Practica atentament els següents exercicis. Repetix diverses vegades cadascun d'ells.

1. 2.

3. 4.

• Practica la següent peça. Les notes xicotetes i blaves són notes guia, escolta-les però no les toques. Després, interpreta la peça escoltant el CD.

Make up!

Escolta Toca

Escolta Toca

Tapa els forats de la flauta amb fermesa però sense fer força. Recorda que has de bufar suauament pronunciant la síl·laba "tu".

2 ACTIVITATS

• Escriu al teu quadern la resposta correcta a les següents preguntes.

1. Què és un cor mixt?
a) Un cor format per veus masculines i femenines.
b) Un cor format per cantants de diferents nacionalitats.
c) Un cor que actua unes vegades amb orquestra i altres sense ella.

2. ¿Què significa cantar a capella?
a) Cantar de memòria, sense mirar la partitura.
b) Cantar en la capella d'una església.
c) Cantar sense acompanyament instrumental.

• Fes una llista de totes les coses que es poden fer amb la veu.

• En aquesta unitat hem escoltat un duet de la cèlebre òpera *La Flauta Màgica*. Tria el cognom del seu compositor i escriu-ho al teu quadern.
Vivaldi - Beethoven - Mozart - Albéniz

• Escriu al teu quadern quins d'aquests noms no corresponen a cap personatge de *La Flauta Màgica*.
Otelo - Papageno - Aida - Tamina - Sigfrido - Pamina

• Localitza dos partitures iguals.

1. 2. 3.

4. 5. 6. 7.

8. 9. 10. 11.

12. 13.

Trobaràs més activitats en www.pizicart.com/pizicart.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

Els xiquets del cor

En 2004, la pel·lícula francesa *Les choristes* (Els xiquets del cor) va obtenir un gran èxit comercial i les seues cançons es van fer molt populars. La pel·lícula conta la història del cor d'un internat de xiquets al començament del segle XX.

El bel cant

Es coneix amb aquest nom a un estil de cant molt virtuosístic, propi de l'òpera italiana del segle XVIII. Podem trobar-ho sobretot en obres de Rossini o Donizetti.

Elvis Presley, el rei

Un dels majors ídols en la història de la música popular és el cantant nord-americà Elvis Presley (1935-1977), conegut com "El rei del rock'n'roll" o, simplement, "El rei". Periòdicament es celebren festivals en la seua memòria als quals acudeixen altres cantants imitant el seu vestuari i estil.

La veu: un instrument delicat

La tècnica vocal és sumament exigent. A més d'una sòlida formació, els cantants professionals han d'extremar la cura de la seua veu i l'alimentació, evitant excessos de qualsevol tipus.

Es pot viure de xiular?

Encara que sembla difícil de creure, la història de la música conta també alguns virtuoses del xiulet. És el cas de l'espanyol Francisco Rodríguez, que sota el pseudònim artístic de Kurt Savoy, és una de les figures més rellevants d'aquesta curiosa especialitat.

El canvi de la veu en la pubertat

Durant la pubertat, entre els 12 i els 15 anys, es produeixen una sèrie de canvis importants en el nostre organisme. Entre altres, la modificació de les cordes vocals i la laringe, que fan que la nostra veu es torne més greu. El canvi és major en els xics que en les xiques.

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprenentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- 1) Per a completar esta informació pot projectar-se algun fragment de la dita pel·lícula.
- 2) Explicar el que significa "bel cant" en italià (cant bell) i també el que significa "virtuosístic": quelcom molt difícil de fer amb la veu o qualsevol instrument, aconseguit tan sols per uns pocs músics o cantants. És virtuosístic aconseguir notes extremes o fer passatges molt ràpidament.
- 3) Per a completar esta informació pot projectar-se algun vídeo d'Elvis Presley o donar alguna dada complementària de la seua biografia. Per exemple, que va començar a cantar en el cor de l'església del seu poble i que també va protagonitzar un bon nombre de pel·lícules i que, en 1973 va donar el primer concert transmés via satèl·lit a tot el món, que va ser vist per més de mil milions de persones.
- 4) Ajudat pels propis alumnes, el professor pot fer un llistat de les cures que hem de tindre amb la veu, sobretot no cridar i tapar-se el coll amb una bufanda quan fa molt de fred.
- 5) Què ha de veure el xiulet amb la veu? Per tant pràcticament res, excepte que s'utilitza la boca per a emetre-ho. Serà interessant que els alumnes parlen i es toquen la gola amb els dits per a comprovar que vibren les cordes vocals, cosa que no succeïx amb el xiulet. Quan xiulem fem que l'aire a pressió passe per un conducte molt estret, la qual cosa produïx el so.
- 6) Quan succeïx el canvi de veu? Evidentment depén de cada persona, encara que és cert que este canvi sol produir-se entre els 12 i els 15 anys.

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Discriminar auditivament tipus de veu humana.
- Reconèixer seqüències rítmiques en dos per quatre.
- Reconèixer auditivament i entonar correctament les notes *do-re-mi*.
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular internacional.
- Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música *					X		X
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments *							
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu (i expressa oralment)	X	X					X
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *							X
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
07. Distingix en partitura relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
08. Distingix visualment instruments de l'orquestra simfònica *							
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat							
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X						X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment elements de la cultura musical *					X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *		X					X
14. Interpreta ritmes amb partitures no convencionals *							
15. Inventa ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *				X			X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb acompanyament *							X
19. Entona motius melòdics i melodies associats a cançons infantils *					X		X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *				X			X
22. Reconeix els elements bàsics del llenguatge musical i els anomena *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal							
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *							X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *				X			X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *				X			X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb instruments escolars *							
28. Es mou de forma adequada responent a distints estímuls sonors *				X			X
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *	X						
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprecia la música en les activitats d'escolta activa *					X		X
31. Interpreta cançons en altres idiomes *	X						X
32. Disfruta amb la interpretació de peces vocals junt amb els seus companys *					X		X
33. Cuida la seua veu i se sensibiliza contra el soroll					X		X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

3

Música per a la intimitat: els instruments de corda

- Sabries distingir una viola d'un violoncel?
- Creus que alguns instruments, com l'arpa, són més apropiats per a les dones?
- Has vist alguna vegada un piano per dins? Saps com es produeix el so en aquest instrument?

INTERROGANTS DE PARTIDA

Sabries distingir una viola d'un violoncel? Creus que alguns instruments, com l'arpa, són més apropiats per a les dones? Has vist alguna vegada un piano per dins? Saps com es produeix el so en aquest instrument?

CONTINGUTS

Les famílies instrumentals: instruments de corda.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conèixer les dades essencials de la família de la corda.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Coneix i distingix els conceptes bàsics de la família de la corda.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Respondre als interrogants plantejats:

- 1) La viola i el violoncel es distingixen per les seues dimensions, sent major este últim.
- 2) No hi ha cap instrument adequat especialment per a hòmens o dones. Aprofitar esta pregunta per a incidir en actituds de discriminació sexual.
- 3) Els pianos per dins tenen cordes que són colpejades per martellets que s'accionen amb les tecles. El so es produïx al vibrar estes cordes.

MANDAT

Reconeix el que sona.

CONTINGUTS

Els instruments de corda polsada, fregada i percutida.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Discriminar visualment i auditivament els instruments de la família de la corda.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Reconeix per la seua forma els instruments de corda i els distingix auditivament.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Si es disposa d'una guitarra en l'aula, serà d'utilitat per a reforçar els coneixements que apareixen en la pàgina: polsar la corda i demanar a un xiquet que s'acoste i col·loque l'ungla en la dita corda per a comprovar que està vibrant. Colpejar la corda de la guitarra amb una baqueta i preguntar als xiquets si la guitarra es toca així (no, perquè no és un instrument de corda percutida, sinó polsada); fregar la corda de la guitarra amb un arc o amb la mateixa baqueta i preguntar als xiquets si es toca així (no, perquè la guitarra no és un instrument de corda fregada).

Reconeix el que sona (Solucionari):

1 Violí, 2 Piano, 3 Contrabaix, 4 Guitarra.

Polsar, fregar o percutir: els instruments de corda

Els instruments de corda són aquells que sonen fent vibrar les seues cordes tensades pels seus extrems. El so que resulta al fer vibrar una corda depèn, bàsicament, de la seua longitud: a major longitud, més greu serà el so.

Major longitud = so greu

Menor longitud = so agut

En molts instruments de corda, les diferents notes s'obtenen "polsant" les cordes amb els dits. D'aquesta manera acurtem la longitud de la corda i obtenim una nota més aguda.

Altres instruments d'aquesta família, com l'arpa, tenen una corda per a cada nota i, per tant, no cal "polsar" les cordes.

Segons la forma en què obtenim el so, estarem davant de les següents subfamílies d'instruments de corda:

- Corda polsada

Guitarra

Arpa

Piano

Contrabaix

- Corda fregada

Violí

Viola

Violoncel

Contrabaix

Reconeix el que sona

Escolta la gravació i tracta d'identificar els següents instruments de corda, ordenant-los per ordre d'aparició:

Guitarra - Piano - Violí - Contrabaix

MANDAT

- 1) Interpreta el següent pictograma amb colps, tenint en compte les indicacions d'intensitat.
- 2) Interpreta les següents partitures amb "TA". Recorda el significat dels signes *p* i *f*.

CONTINGUTS

Llenguatge musical: ritme i percussió corporal.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Practicar ritmes amb negres, blanques, corxeres i silencis de negra, utilitzant percussió corporal.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Practica ritmes senzills escrits en llenguatge musical convencional i no convencional.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Explicar que piano i forte són dos expressions italianes utilitzades en música per a designar "suau" i "fort".
- Ensenyar a tocar colps forts i suaus per imitació. Abans de fer l'exercici proposat, fer-ho en eco.
- Les primeres vegades, acompanyar els colps amb síl·labes rítmiques (TA – TITi – Un), la qual cosa ajudarà a no córrer..

MANDAT

- 1) Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie.
- 2) Repetix, en forma d'eco, els següents motius melòdics cantats o tocats pel professor.
- 3) Entona els següents pictogrames tenint en compte que l'altura de les notes es corresponen amb la de les muntanyes.

CONTINGUTS

Melodia: les notes *do-re-mi-sol*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconèixer visualment i entonar correctament les notes *do-re-mi-sol*.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Entona melodies senzilles.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Per a ajudar en la correcta afinació és convenient acompanyar amb algun instrument harmònic com la guitarra o el piano.
- L'últim dibuix (d) es correspon amb les notes *mi-re-sol-do*.

Llenguatge musical

Les indicacions d'intensitat

En una partitura, les indicacions d'intensitat són abreviatures que ens indiquen la forma d'interpretar les notes. A continuació mostrem dos exemples:

p = piano (suau) *f* = forte (fort)

● Interpreta el següent pictograma amb colps, tenint en compte les indicacions d'intensitat.

● Interpreta les següents partitures amb "TA". Recorda el significat dels signes *p* i *f*.

- 1.
- 2.

Llenguatge musical

Les notes

● Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie.

● Repetix, en forma d'eco, els següents motius melòdics cantats o tocats pel professor.

● Entona els següents pictogrames tenint en compte que l'altura de les notes es corresponen amb la de les muntanyes. En l'últim exemple, hauràs de deduir el nom de les notes.

a)

b)

c)

d)

Audició: Gran vals per a guitarra de Francisco Tárrega

El compositor

Francisco Tárrega és un cèlebre compositor i guitarrista espanyol nascut en la província de Castelló en 1852. Entre les seues obres es troben algunes de les peces més populars per al repertori de guitarra, com a *Record de l'Alhambra*.

L'obra

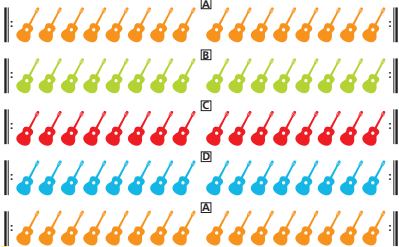
El *Gran vals per a guitarra* està format per quatre valsos, cadascun dels quals sona dues vegades, excepte el primer que es repeteix dues vegades més al final. Tots els valsos tenen una duració de 16 compassos.

Esta composició s'ha fet molt popular en tot el món perquè una coneguda empresa de mòbils ha utilitzat un sicotet fragment d'ella com a to de crida.

- Escolta la gravació i intenta seguir el musicograma. Sabries dir en quina de les parts s'escolta el famós to dels mòbils?

MUSICOGRAMA

Cada guitarra representa un compàs.

- Els colors servixen per a reforçar la distinció entre les distintes frases.
- Per a fer l'audició més participativa i divertida, se situaran els alumnes repartits lliurement per l'aula, comptant els compassos mentres es bambolegen d'esquerra a dreta (un bamboleig per compàs). El compàs 8 de cada secció s'utilitzarà per a fer un gir sobre si mateixos o una reverència, a criteri del professor. D'esta manera es contribuirà a interioritzar l'estructura de la peça.
- Com s'aprecia clarament, la part B és un poc més lliure de tempo, ja que l'interpret fa un "rubato", desquadrant quelcom el tempo. Esta part hauria de marcar-la només el professor per a evitar que els alumnes es perden.

MANDAT

Pista 12

Escolta la gravació i intenta seguir el musicograma. Sabries dir en quina de les parts s'escolta el famós to dels mòbils?

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori clàssic.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Distingix elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada amb un musicograma.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cada guitarra equival a un compàs de 3/4.
- Cada frase (A, B, C...) té setze compassos que es repeteixen de forma idèntica excepte en el cas de la frase A en la que varien els huit últims compassos.
- El famós to dels mòbils sona en els compassos 13 a 16 de la primera A.

.....

MANDAT

Pista 13

Pista 14

- Escolta i aprén la cançó *Gatatumba*.
- Escolta de nou la cançó i acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor entre els següents.

CONTINGUTS

El cançoner tradicional de Nadal.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori tradicional nadalenc.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

S'esforça i canta seguint les indicacions proposades.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Escoltar la nadala acompanyant-lo amb colps segons este ostinato:

Gata tumba tumba tumba

- Memoritzar el text i, una vegada que estiga controlat l'ostinato bàsic, repartir els instruments que se suggerixen en la pàgina o altres que el professor considere pertinents.

Partitura en pàgina 50.

Cançó: Gatatumba (nadala popular)

Les nadesles són cançons populars pròpies del Nadal. Es habitual acompanyar-les amb certs instruments rústics com la simbomba, la botella d'anís, la carraca o el morter.

- Escolta i aprén la cançó: *Gatatumba*.

1. Gatatumba, tumba, tumba, con sonajas y panderos. Gatatumba, tumba, tumba, cómo brillan los luceros. Gatatumba, tumba, tumba, suena el pito y el rabel.

Gatatumba, tumba, tumba, tamboril y cascabel.

2. Gatatumba, tumba, tumba, qué bonita Navidad! Gatatumba, tumba, tumba, con turrón y mazapán. Gatatumba, tumba, tumba, vamos todos a Belén.

Gatatumba, tumba, tumba, la Virgen y san José.

- Escolta de nou la cançó i acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor entre els següents.

Cascavells

Morter

Pandereta

Triangle

Botella d'anís

Pander

MANDAT

- 1) Practica atentament els següents exercicis. Repetix diverses vegades cada un d'ells.
- 2) Practica la següent peça. Les notes xicotetes i blaves són notes guia, escolta-les però no les toques. Després, interpreta-la escoltant el CD.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes *la* i *si*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- El *Vell rabell* planteja una interessant qüestió relativa a l'aprenentatge musical que consistix a estar atent al que toquen altres, per a completar-ho. Per a reforçar el silenci que els alumnes han de mantindre en les notes blaves, el professor podrà emportar-se el dit índex a la boca. Per a guiar l'execució de les notes *la* i *si*, el professor pot utilitzar els gestos suggerits en la unitat 2.

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

- Quina d'aquestes cordes sonaria més aguda? Explica al teu quadern la teua resposta. R.: La c), ja que és la més curta.
- Què signifiquen les abreviatures *p* i *f*? Què hem de fer al trobar-les en una partitura? R.: piano i forte. Quan trobem la *p*, tocarem o cantarem més suau i quan trobem la *f*, més fort.
- Quina és la nota que més es repeteix en esta partitura? R.: Sol.
- Escriu al teu quadern quina frase de les següents no és verdadera. R.: la b) no és verdadera: "Francisco Tárrega va nàixer a la província de Múrcia en 1951".
- Escriu al teu quadern el nom dels instruments que formen la família del violí. R.: a) violí, b) viola, c) violoncel i d) contrabaix.
- Quines d'aquestes posicions corresponen a les notes *la* i *si* en la flauta dolça? R.: a) *Si*, c) *La*.

3 Flauta dolça

● Practica atentament els següents exercicis. Repetix diverses vegades cadascun d'ells.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

● Practica la següent peça. Les notes xicotetes i blaves són notes guia, escolta-les però no les toques. Després, interpreta la peça escoltant el CD.

Vell rabell Vicente Gil

No oblidis que els forats superiors de la flauta, i el posterior, es tapen amb la mà esquerra. Els inferiors es tapen amb la dreta.

3 ACTIVITATS

● Quina d'aquestes cordes sonaria més aguda? Explica al teu quadern la teua resposta.

- a)
- b)
- c)

● Què signifiquen les abreviatures *p* i *f*? Què hem de fer al trobar-les en una partitura?

● Quina és la nota que més es repeteix en esta partitura?

● Escriu al teu quadern quina frase de les següents no és verdadera.

- a) Francisco Tárrega és un cèlebre compositor i guitarrista espanyol.
- b) Francisco Tárrega va nàixer a la província de Múrcia en 1951.
- c) Una de les peces més populars de Francisco Tárrega és *Recorcs de l'Alhambra*.

● Escriu al teu quadern el nom dels instruments que formen la família del violí.

- a)
- b)
- c)
- d)

● Quina d'aquestes posicions corresponen a les notes *La* i *Si* en la flauta dolça?

- a)
- b)
- c)
- d)
- e)
- f)

Trobaris més activitats en: www.piscicet.es/publica.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

Stradivarius, un artesà virtuós
Encara en els nostres dies es continuen considerant els violins fabricats fa segles pel constructor italià Antonio Stradivarius, com els més perfectes en la història d'aquest instrument.

Cordes simpàtiques
No penses que hi ha cordes que contenen acudits. S'anomenen cordes "simpàtiques" a les que vibren i sonen sense tocar-les, per contagi d'altres cordes que sí que han sigut tocades.

Qui han d'agrair-li els violinistes als cavalls?
L'arc amb què es freqüen els instruments de la família del violí està format per uns 200 pèls de cavall. La qualitat de l'arc és tan important com la del propi instrument.

Com és un piano per dins?
Si accedim a l'interior d'un piano, veurem que hi ha un arpa en el seu interior, tombada o de peu, segons es tracte d'un piano de cua o de parell. A més podrem comprovar que el so de cada nota està produït per una, dos o tres cordes.

La viola de mà
No, no. No es tracta de cap malaltia. La viola de mà és un instrument de corda, anterior a la guitarra, que va ser molt popular a Espanya i Portugal fa diversos segles.

Com diferenciar un violoncel d'un contrabaix
Molt fàcil: dels quatre membres de la família del violí, el contrabaix és l'únic que té els "múscles" (part superior de la caixa de ressonància) caiguts.

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprenentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- 1) Al Palau Reial de Madrid hi ha cinc instruments de corda fabricats per Antonio Stradivarius: dos violins, dos violoncel·ls i una viola. De tant en tant estos valuosos instruments, que estan exposats en la Sala de Música de la Reial Biblioteca del Palau, es presten a intèrprets de prestigi perquè els utilitzen en algun concert.
- 2) La vara de l'arc està feta de pernambuco, un arbre brasiler de color rogenc i de fusta molt dura. Actualment també es fan de fibra de vidre i fibra de carboni. Les crins de cavall es tensen o afluixen per mitjà d'un caragol. Un arc mesura aproximadament 70 centímetres.
- 3) La viola de mà té una forma molt pareguda a la guitarra actual. La diferència fonamental era que tenia sis o set parells de cordes, en compte de sis cordes com la guitarra. Les cordes estaven fetes amb budell d'animals en compte de ser de niló o metàl·liques com en l'actualitat.
- 4) En la guitarra totes les cordes vibren per "simpatia", encara que no massa. Açò pot demostrar-se polsant una corda (per exemple la 6ª) i apagant-la immediatament. Si s'aplica l'oïda a la caixa de ressonància, se sentirà com ressonen també les altres cordes. En realitat el fenomen físic que fa que açò succeeixca és la "ressonància".
- 5) El més normal és que en una aula de música no hi haja un piano acústic, sinó electrònic. Per esta raó serà convenient buscar algun vídeo en Youtube en el que puga veure's com els martelletes colpegen les cordes i les fan vibrar.
- 6) El contrabaix, a més de tindre els "múscles caiguts" és prou major que un violoncel. El contrabaix mesura aproximadament 1,80 m d'altura (el que un home prou alt), mentres que un violoncel mesura aproximadament 1,57 m d'altura (el que un home més aïna baix).

26

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Conèixer les dades essencials de la família de la corda.
- Discriminar visualment i auditivament els instruments de la família de la corda.
- Practicar ritmes amb negres, blanques, corxeres i silencis de negra, utilitzant percussió corporal.
- Reconèixer visualment i entonar correctament les notes *do-re-mi-sol*.
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori tradicional nadalenc.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música *							
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments i els anomena *	X						X
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu i els expressa oralment							
05. Reconeix auditivament les qualitats del so i les anomena *	X						X
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
07. Distingix en partitura relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
08. Distingix visualment instruments de l'orquestra simfònica i els anomena *	X				X		X
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat							
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X				X		X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment i anomena elements de la cultura musical *	X						X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *		X					X
14. Interpreta ritmes amb partitures convencionals i no convencionals *				X			X
15. Inventar ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *							X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb acompanyament *							X
19. Entona motius melòdics i melodies associats a cançons infantils *							X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *				X			X
22. Reconeix i anomena els elements bàsics del llenguatge musical *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal							
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *							X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *							X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *							X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb instruments escolars *							X
28. Es mou de forma adequada responent a distints estímuls sonors *							
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *							
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprecia la música i participa en activitats d'escolta activa *					X		X
31. Utilitza el propi cos com a instrument *				X			X
32. Disfruta amb la interpretació de peces vocals junt amb els seus companys					X		X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

4

Entre xiulets i flautes:
els instruments de vent

- Podries anomenar cinc instruments de vent diferents?
- Per què creus que les bandes de música estan formades sobretot per instruments de vent?
- Penses que és més fàcil tocar un instrument de vent que un de corda?

INTERROGANTS DE PARTIDA

Podries anomenar cinc instruments de vent diferents? Per què creus que les bandes de música estan formades sobretot per instruments de vent? Penses que és més fàcil tocar un instrument de vent que un de corda?

CONTINGUTS

Famílies instrumentals: instruments de vent.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Valorar els coneixements previs de l'alumnat a partir dels interrogants de partida.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Coneix alguns conceptes bàsics entorn dels instruments de vent i mostra predisposició a la participació.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Abans de començar la unitat, el professor podrà tocar algun instrument de vent (flauta dolça, flauta d'èmbol...) i fer una senzilla pregunta als xiquets: Per què sona?...
- Respondre als interrogants plantejats:
 - 2) Perquè són més còmodes per a tocar caminant i per la seua major sonoritat per a tocar en el carrer.
 - 3) Encara que cada un té les seues peculiaritats, el domini de qualsevol instrument és una habilitat complexa.

MANDAT

Pista 16

Reconeix el que sona.

CONTINGUTS

Famílies instrumentals: instruments de vent.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conèixer les famílies instrumentals, tant visualment com auditivament.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Discrimina, tant visualment com auditivament, instruments de vent.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- La diferència fonamental dels instruments de vent està en la "embocadura"; és a dir, en la part de l'instrument on es produïx el so. En el cas de les flautes, és un forat pel qual es bufa. En els instruments de llengüeta, una o dos canyes que es col·loquen en l'embocadura i produïxen so al vibrar. Els de metall tenen una embocadura cònica sobre la qual s'apliquen els llavis i sona fent quelcom paregut a una pederreta.

Reconeix el que sona (Solucionari):

1 Trombó, 2 Clarinet, 3 Saxòfon, 4 Trompeta, 5 Flauta travessera.

Els instruments de vent

Els instruments de vent són aquells que sonen bufant en el seu interior. Consisteixen en un tub amb el qual obtenim una nota bàsica i uns forats que permeten obtenir la resta de les notes.

Els forats es tapen directament amb els dits o, en alguns casos, amb ajuda d'unes claus o pistons. Igual que ocorre amb els instruments de corda, els instruments de vent sonen més greus quant major és la longitud del seu tub. En molts instruments de vent el tub es troba enrotllat per a facilitar el seu maneig.

Classificació dels instruments de vent

Els instruments de vent es classifiquen en les subfamílies següents:

- Flautes

- Instruments de llengüeta

- Instruments de metall

Reconeix el que sona

Escolta la gravació i tracta d'identificar els següents instruments de vent, ordenant-los per ordre d'aparició: Flauta travessera - Clarinet - Saxòfon - Trompeta - Trombó

MANDAT

- 1) Aprén aquesta tirallonga. Després, recita-la en tres velocitats: lenta, mitja i ràpida, repetint-la diverses vegades.
- 2) Interpreta aquest ritme amb colps tenint en compte els canvis de tempo. Repeteix-ho diverses vegades sense detindre't.
- 3) Interpreta la següent partitura amb "TA". Has de tindre en compte les indicacions de tempo.

CONTINGUTS

Llenguatge musical: indicacions de tempo.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconéixer i practicar seqüències rítmiques tenint en compte el tempo.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Reconeix i practica ritmes senzills escrits en llenguatge musical convencional i no convencional, tenint en compte el tempo.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Presentar el metrònom (digital, mecànic o ambdós) als alumnes, demanant-los que distingisquen tres tempos bàsics: lent, mig i ràpid. Després, donar nom als dits tempos: Andante, Moderato i Allegro.
- Practicar el treball en grup amb la indicació de tempo del metrònom.

MANDAT

- 1) Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie.
- 2) Anomena en veu alta les notes de cadascun d'aquests exemples. Després entona'ls.
- 3) Practica aquesta coneguda melodia seguint aquests passos:
 - Llig rítmicament les notes.
 - Canta-la amb el nom de les notes.
 - Canta-la amb "na, na, na".

CONTINGUTS

Melodia: les notes *do-re-mi-sol-la*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconéixer i entonar correctament les notes *do-re-mi-sol* i *la*.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Entona melodies senzilles.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- El professor cantarà primer cada un dels exemples del segon exercici, sent repetit en eco pels alumnes.
- La lectura rítmica requerirà escriure o projectar la partitura, assenyalant les notes a mesura que es van llegint. Quant a la lectura melòdica, aprendre primer per imitació en eco, tenint en compte les quatre frases que es compon.
- La partitura final correspon a *Oh, Susana* simplificada.

4

Llenguatge musical

Les indicacions de tempo

En una partitura, les indicacions de tempo són una sèrie de paraules en italià que ens indiquen la velocitat de la música. A continuació mostrem algunes d'elles:

Andante	Moderato	Allegro
Lent	Ni lentament, ni de pressa	Ràpid

• Aprén aquesta tirallonga. Després, recita-la en tres velocitats: lenta, mitja i ràpida, repetint-la diverses vegades.

Paco Peco puso piso
piso puso Peco Paco

• Interpreta aquest ritme amb colps tenint en compte els canvis de tempo. Repeteix-ho diverses vegades sense detindre't.

Andante

Moderato

Allegro

• Interpreta la següent partitura amb "TA". Has de tindre en compte les indicacions de tempo.

1ª vegada Moderato - 2ª vegada Allegro

4

Llenguatge musical

Les notes

• Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

• Anomena en veu alta les notes de cadascun d'aquests exemples. Després entona'ls.

a) b) c) d)

• Practica aquesta coneguda melodia seguint aquests passos:

1. Llig rítmicament les notes.
2. Canta-la amb el nom de les notes.
3. Canta-la amb "na, na, na".

Moderato

Audició: Trumpeter's Lullaby de Leroy Anderson

El compositor

Leroy Anderson és un compositor i director d'orquestra nord-americana del segle XX. La seua mare era organista i son pare tocava la mandolina.

Es coneix sobretot per una sèrie de peces breus, divertides i apegaloses, que són interpretades a sovint per orquestres, bandes de música i altres formacions.

L'obra

Trumpeter's Lullaby és una d'aquelles boniques composicions. Està dedicada a la trompeta i concebuda, possiblement, com un xicotet repertori per als joves estudiants d'aquest instrument.

- Escolta la gravació i intenta seguir el musicograma. Observes algun canvi de tempo rellevant en l'obra? Assenyalen en quin moment es produeix.

MUSICOGRAMA

INTRODUCCIÓ

(Orquestra)

(Solista)

SOLO

MANDAT

Pista 17

Escolta la gravació i intenta seguir el musicograma. Observes algun canvi de tempo rellevant en l'obra? Assenyalen en quin moment es produeix.

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori clàssic.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Distingir elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada amb un musicograma.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Minutaje: INTRODUCCIÓ (00:00 a 00:11) / A1 (00:12 a 01:04) retardant al final / B (01:05 a 01:35) més ràpida / SOLO (01:36 a 01:42) / A2 (01:43 a 02:23) / CODA (02:24 a fi).
- Per a distingir millor l'alternança orquestra / solista, el professor triarà un alumne que farà de solista, mentres que la resta de la classe serà l'orquestra. El professor "dirigirà" als alumnes, indicant quan han d'estar dret (orquestra) i quan quedarà només de peu el solista. L'escenificació s'acompanyarà amb gestos (tocar el violí, la flauta i la trompeta).
- Evidentment el canvi de tempo més notable és el que es produeix entre la A1 i la B (minut 01:05), que podrà ser evidenciat pel professor marcant suaument el pols.

MANDAT

Pista 18 Pista 19

- Escolta i aprén la cançó. Després canta-la seguint la gravació.
- Repetir amb "saxòfon", "bombardí", "cornet" i "flauta dolça".
- Escolta de nou la cançó i acompanya la part A amb colps.

CONTINGUTS

Cançó popular del món.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular internacional.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

S'esforça i canta seguint les indicacions del professor.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- En la primera audició, i per a potenciar l'atenció i l'interés, els alumnes podran contestar: "Professor!" i "Agafarà!" en la part A.
- La cançó pot interpretar-se en desfilada..

Partitura en pàgina 51.

Cançó: He perdido el do

Es tracta d'una popular cançó d'origen francès.

- Escolta i aprén la cançó. Després canta-la seguint la gravació.

A

He perdido el do de mi clarinete,
he perdido el do de mi clarinete.
¡Cuándo se enteró el profesor!, ¡[Profesor!]
menudo enfado cogió. ¡[Cogerá!]

B

Opá camará, opá camará
opá, opá, opá.
Opá camará, opá camará
opá, opá, opá.

- Repetir amb saxòfon, bombardí, cornet i flauta dolça.

- Escolta de nou la cançó i acompanya la part A amb colps.

He perdido el do de mi clarinete (bis)

¡Cuándo se enteró el profesor!,
¡profesor!
menudo enfado cogió,
¡cogerá!

MANDAT

- 1) Practica atentament els següents exercicis. Repetix diverses vegades cadascun d'ells.
- 2) Practica la següent peça. Després, interpreta-la escoltant el CD.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes *sol*, *la* i *si*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Dosificant-les adequadament, el professor recordarà les indicacions bàsiques per a la correcta sujeció de la flauta dolça suggerides en la unitat 1. S'haurà de fer especial insistència en la postura corporal, evitant que els alumnes toquen torçuts, recolzant els colzes en el pupitre, agafant la flauta amb una sola mà...

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

- Escribeu al teu quadern Què és el tempo musical? R.: d) La velocitat d'una obra.
- Relaciona al teu quadern cada expressió de temps amb el seu significat. R.: Moderato (Ni lentament, ni de pressa); Allegro (Ràpid); Andante (Lent).
- Tenint en compte la duració de les figures, calcula el valor total de cadascuna d'aquestes sèries. R.: a) 8 polsos; b) 8 polsos; c) 7 polsos.
- Observa amb atenció i localitza dos instruments iguals. R.: El 3 i el 8.

4

Flauta dolça

1. Practica atentament els següents exercicis. Repetix diverses vegades cadascun d'ells.

2. Practica la següent peça. Després, interpreta-la escoltant el CD.

Vaixut el sol

Recorda que al tocar la flauta has de mantindre la teua esquena recta i els colzes lleugerament separats del cos.

4

ACTIVITATS

• Escribeu al teu quadern: Què és el tempo musical?

a) La duració d'una obra.
b) L'afinació d'un instrument.
c) La data d'una composició.
d) La velocitat d'una obra.

• Relaciona al teu quadern cada expressió de tempo amb el seu significat.

Moderato	Lent
Allegro	Ni lentament, ni de pressa
Andante	Ràpid

• Tenint en compte la duració de les figures, calcula el valor total de cadascuna d'aquestes sèries.

a)

b)

c)

• Observa amb atenció i localitza dos instruments iguals.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

Trobaràs més activitats en: www.pizicafes.com/pizicafes.es

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- 1) Aprofitant la il·lustració i el text, pot incrementar-se el vocabulari dels alumnes i el seu coneixement del saxòfon i dels instruments en general. L'*embocadura* és la peça (negra) que entra en contacte amb la boca; les *claus*, segons la RAE són els "mecanismes, generalment de metall, col·locats en alguns instruments musicals de vent, i que, mogut pels dits, obren o tanquen el pas de l'aire, produint diferents sons". La *campana* és la part final de l'instrument, per on ix el so.
- 2) Respecte a cura dels instruments, aprofitar per a instruir l'alumnat sobre l'atenció de la flauta dolça que, bàsicament, es reduïx a utilitzar el netejador per a llevar-li la humitat que queda dins del tub i a guardar-la en la seua corresponent funda.
- 3) L'ocarina és, junt amb la flauta dolça i altres tipus de flautes, un instrument sense claus. Sona tapant o destapant els seus forats mentres es bufa. Les ocarines són pròpies d'Amèrica Llatina. Les ocarines més xicotetes mesuren cinc o sis centímetres de diàmetre.
- 4) Els "botiges d'aigua" són xiulets fets de fang que fan els terrissers i s'utilitzaven com a joguets infantils. Estos xiulets estan emparentats amb les ocarines.
- 5) Els reclams són utilitzats pels caçadors per a cridar l'atenció de certs animals, imitant el seu propi so. Els més comuns són els que imiten el so d'aus, com l'ànec, la perdiu o la terrerola, però també hi ha reclams amb so de porc senglar o de cabirol.
- 6) Perquè el "manxa" de l'acordió arreplegue l'aire, el músic ha d'obrir-ho. Al tancar-ho, la manxa allibera l'aire acumulat i fa vibrar les llengüetes metàl·liques que conté.

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Conèixer les famílies instrumentals, tant visualment com auditivament.
- Reconèixer i practicar seqüències rítmiques tenint en compte el tempo.
- Reconèixer i entonar correctament les notes *do-re-mi-sol* i *la*.
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular internacional.
- Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música *							
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments *				X			X
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu i expressa oralment							
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *				X			X
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *							
07. Distingix en un musicograma relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
08. Distingix visualment instruments de l'orquestra simfònica *					X		X
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat							X
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X						X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment elements de la cultura musical i els anomena *	X				X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *							X
14. Interpreta ritmes amb partitures convencionals i no convencionals *				X			X
15. Inventar ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *							X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb i sense acompanyament *							X
19. Entona motius melòdics i melodies *							X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *							X
22. Reconeix i anomena els elements bàsics del llenguatge musical *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal							
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *							X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *							X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *							X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb colps *							X
28. Es mou de forma adequada responnent a distints estímuls sonors *							
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *							
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprén a classificar els instruments *				X			X
31. Aprecia la música i participa en activitats d'escolta activa *				X			X
32. Utilitza les noves tecnologies en activitats musicals			X				X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

5 Un poc més que soroll: els instruments de percussió

- Creus que és possible tocar melodies amb un instrument de percussió?
- Sabies que les orquestres utilitzen un instrument de percussió anomenat fuet?
- Has vist o escoltat alguna vegada un vibràfon?

INTERROGANTS DE PARTIDA

Creus que és possible tocar melodies amb un instrument de percussió? Sabies que les orquestres utilitzen un instrument de percussió anomenat fuet? Has vist o escoltat alguna vegada un vibràfon?

CONTINGUTS

Famílies instrumentals: instruments de percussió.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Valorar els coneixements previs de l'alumnat a partir dels interrogants de partida.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Coneix alguns conceptes bàsics entorn dels instruments de percussió i mostra predisposició a la participació.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- La major part dels instruments escolars són, precisament, instruments de xicoteta percussió. Aprofitar per a tornar a repassar el seu nom i la manera en què produeixen el so: colpejar, entremocar, agitar, fregar...

- Respondre als interrogants plantejats:

- 1) Amb un xilòfon o metalòfono (instruments de percussió-làmines) es poden fer melodies.
- 2) El fuet consisteix en dos làmines de fusta unides per una frontissa que, a l'entremocar, produeixen un esclafit semblant al d'un fuet.
- 3) El vibràfon és un instrument de làmines semblant al metalòfono, proveït d'uns tubs ressonadors que prolonguen la seua vibració.

MANDAT

Reconeix el que sona.

CONTINGUTS

Famílies instrumentals: instruments de percussió.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conèixer les famílies instrumentals, tant visualment com auditivament.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Discrimina, tant visualment com auditivament, instruments de percussió.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- La classificació dels instruments de percussió està adaptada al moment evolutiu dels alumnes i es correspon amb la més ortodoxa de membranòfons, idiòfons i làmines.

Reconeix el que sona (Solucionari):

1 Canoes, 2 Caixa, 3 Pandereta, 4 Vibràfon, 5 Timbales d'orquestra, 6 Castanyoles.

Els instruments de percussió

La família de la percussió està formada per instruments que es toquen colpejant-los, sacant-los, entremocant-los o d'altres maneres semblants. Alguns d'ells es toquen amb baquetes i altres directament amb les mans.

En la majoria de les ocasions, els instruments de percussió tenen una funció rítmica dins de l'obra musical, excepte en el cas dels instruments de làmines. Estos són capaços d'interpretar melodies i també acords.

Podem organitzar els instruments de percussió en els tres grups següents:

- Instruments amb pegat (tambors)

- Instruments sense pegat

- Làmines

5 Reconeix el que sona

Escolta la gravació i tracta d'identificar els següents instruments de percussió, ordenant-los per ordre d'aparició:
Timbales - Caixa - Canoes - Pandereta - Castanyoles - Vibràfon

MANDAT

Practica els següents exercicis de baquetes sobre una taula o cadira. Fes-ho lentament i repetint diverses vegades cada exercici. Procura mantindre sempre el mateix angle entre les dos baquetes.

CONTINGUTS

Làmines: tècnica instrumental.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica dels instruments de l'aula.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Fer els exercicis de cara als alumnes i en espill, perquè puguin repetir-los en eco. Repetir cada un diverses vegades, acompanyant-lo amb la indicació parlada. Exemple 1: esquerra-esquerra /dreta-dreta (repetir diverses vegades).
- Per a aconseguir que tots els alumnes comencen al mateix temps, comptar: "un, dos, tres, i..."

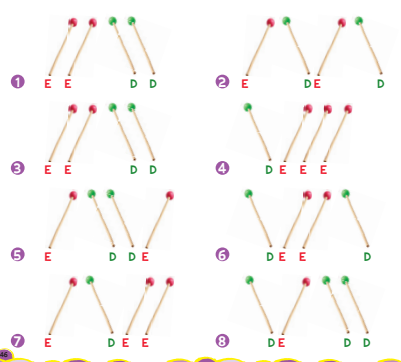
5

Llenguatge musical

Especial làmines

Observa i aprèn la forma correcta de subjectar les baquetes per a tocar un instrument de làmines.

• Practica els següents exercicis de baquetes sobre una taula o cadira. Fes-ho lentament i repetint diverses vegades cada exercici. Procura mantindre sempre el mateix angle entre les dos baquetes.

MANDAT

- 1) Interpreta els següents exercicis sobre un instrument de làmines on únicament deixem les plaques *re* i *sol*.
- 2) Afegeix ara la placa *fa* i practica aquestes dos senzilles melodies.

CONTINGUTS

Làmines: tècnica instrumental i llenguatge musical.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica dels instruments de làmines amb les notes *re*, *fa* i *sol*.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Dictar els exercicis en espill, cantant el nom de les notes. Els alumnes repeten en eco, colpejant suaument en el pupitre o sobre els genolls, sense utilitzar els instruments en un primer moment.
- Realitzar l'exercici amb els instruments, utilitzant la mateixa metodologia. Si no haguera instruments per a tots, fer-ho per grups mentres els altres fan el gest sonor i canten les notes.

5

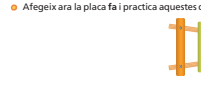
Llenguatge musical

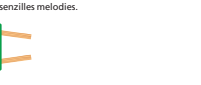
• Interpreta els següents exercicis sobre un instrument de làmines on únicament deixem les plaques *re* i *sol*.

 = mà esquerra = mà dreta

1.

2.

3.

4.

• Afegeix ara la placa *fa* i practica aquestes dos senzilles melodies.

 = mà esquerra = mà dreta

Primera melodia

Segona melodia

Audició: Ring Dem Bells de Ellington-Mills

L'instrument

El vibràfon és un instrument recent. Està format per 37 làmines de metall organitzades com el teclat d'un piano. Amb un pedal s'aciona un apagador que deté la vibració de les làmines.

El vibràfon s'utilitza sobretot en música de jazz i, de vegades, en l'orquestra simfònica.

L'interpret

Lionel Hampton és un músic de jazz nord-americà. Va començar tocant la bateria i posteriorment va triar el vibràfon com a instrument principal amb el qual va arribar a fer-se molt popular. Va ser el primer en utilitzar aquest instrument en la música de jazz i possiblement és l'interpret més conegut.

Com podràs comprovar en aquest exemple, el jazz és un estil musical basat en la improvisació. Escolta la gravació i tracta de seguir el musicograma.

MUSICOGRAMA

MANDAT

Pista 22

Escolta la gravació i tracta de seguir el musicograma.

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori de música popular (jazz).

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Distingir elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada amb un musicograma.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Minutaje: Tema adornat-vibràfon (00:00 A 00:15) / Improvisació vibràfon (00:15 a 00:30) / Improvisació saxo tenor (00:31 a 00:45) / Veu tema (00:45 a 01:00) / Veu Improvisació (01:00 a 01:16) / "Break" bateria (01:16 a 01:18) / Trompeta improvisació (01:19 a 01:48) / Improvisació saxo baríton (01:49 a 02:04) / Improvisació vibràfon (02:04 a final).
- Per a aconseguir que els alumnes distingisquen les diferents parts d'una manera lúdica, pot fer-se una audició dramatitzada: el professor se situa en el centre de l'aula, fent de director i de "cantant". Els alumnes, en cercle, imitaran "on air" els instruments a mesura que vagen apareixent en la gravació. Evidentment farà falta assajar abans estos moviments.

Cançó: Sakura, tradicional de Japó

Sakura és una cançó tradicional japonesa molt antiga que es canta en molts països. La seua lletra parla de la flor del cirerer a la primavera.

- Escolta la cançó fixant-te en la lletra. Després intenta cantar-la seguint de nou la gravació.

Sakura, sakura,
yayoi no sora wa.
Mi watasu kagiri,
kasumi ka kumo ka.
Nioi zo izuru,
izaya, izaya,
mini yukan.

Traducció

Flores del cirerer, flors del cirerer,
contra el cel de primavera,
Fins on aconseguis la vista.
És boira o són núvols?
Perfum en l'aire,
veuen ara, veuen,
mirem-les, per fi.

- Escolta de nou la gravació i acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor mentre altres companys canten la lletra.

MANDAT

Pista 23 Pista 24

- Escolta la cançó fixant-te en la lletra. Després intenta cantar-la seguint de nou la gravació.
- Escolta de nou la cançó i acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor mentre altres companys canten la lletra.

CONTINGUTS

Cançó popular del món.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular internacional.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Canta i acompanya seguint les indicacions del professor.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Escoltar diverses vegades la cançó practicant les percussions: primer el pandero i les làmines (en blanques). Després les canoes, a dos mans, practicant abans sobre el pupitre:

dreta dreta

esquerra esquerra

Partitura en pàgina 52.

MANDAT

- 1) Practica atentament els següents exercicis. Repetix diverses vegades cadascun d'ells.
- 2) Practica la següent peça. Després, interpreta-la escoltant el CD.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes *sol*, *la* i *si*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- És fàcil prescindir de la partitura, sobretot en l'aprenentatge de les tres primeres notes (*sol*, *la* i *si*) utilitzant els gestos sonors proposats en unitats anteriors.
- Els gestos sonors servixen per a fer dicats melòdics i també per a substituir a la partitura, portant el cantell de la mà al nas (*si*), barbeta (*la*) i coll (*sol*).

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

- Escriu al teu quadern algun exemple d'instruments de percussió que es toquen: a) Colpejant-los, b) Sacsant-los o agitant-los, c) Entrexocant-los. R.: Lliure.
- Escriu la teua pròpia definició dels instruments de làmines. Posa tres exemples d'aquest tipus d'instruments. R.: Lliure.
- Com s'anomenen els objectes amb què colpegem alguns instruments de percussió com el tambor? R.: d) Baquetes.
- Quin d'aquests és el nom del vibrafonista que interpreta la peça que hem escoltat en l'audició d'aquesta unitat? R.: Lionel Hampton.
- De quin país és originària la cançó *Sakura* inclosa en aquesta unitat? R.: b) Japó.
- Quina d'aquestes posicions corresponen a les notes *sol*, *la* i *si* en la flauta dolça? R.: a) *La*; c) *Sol* i e) *Si*.

5 Flauta dolça

1. Practica atentament els següents exercicis. Repetix diverses vegades cadascun d'ells.

2. Practica la següent peça. Després, interpreta-la escoltant el CD.

Au clair de la lune

Intro Tradicional

FIN

De A a FIN

Per qüestions d'higiene, els instruments de vent han de ser d'ús personal. No és aconsellable prestar la flauta pròpia ni utilitzar la d'altres companyes.

5 ACTIVITATS

• Escriu al teu quadern algun exemple d'instruments de percussió que es toquen:

- a) Colpejant-los
- b) Sacsant-los o agitant-los
- c) Entrexocant-los

• Escriu la teua pròpia definició dels instruments de làmines. Posa tres exemples d'aquest tipus d'instruments.

• Com s'anomenen els objectes amb què colpegem alguns instruments de percussió com el tambor?

- a) Faristols
- b) Diapasons
- c) Batutes
- d) Baquetes

• Quin d'aquests és el nom del vibrafonista que interpreta la peça que hem escoltat en l'audició d'aquesta unitat?

• Lionel Hampton	• Benjamin Franklin
• Stan Laurel	• John Lennon

• De quin país és originària la cançó *Sakura* inclosa en aquesta unitat?

a) França	b) Japó	c) Itàlia	d) Cuba

• Quina d'aquestes posicions corresponen a les notes *SOL*, *LA* i *SI* en la flauta dolça?

a)	b)	c)	d)	e)	f)

Trobaràs més activitats en: www.pizicafesimpanyes.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

El so més llarg

El gong és un instrument d'origen oriental amb una antiguitat de diversos milers d'anys. Se li han atribuït propietats curatives. El seu so és, possiblement, el més llarg entre tots els instruments. La seua vibració pot arribar a percebre's més enllà dels deu segons.

Un instrument molt descarcat

El caixó flamenc és un dels instruments més pràctics que existeixen. Es tracta d'un simple caixó de fusta rectangular i col·locat en posició vertical. L'interpret es col·loca sobre ell i colpeja la tapa frontal amb les mans. No és res estrany que un instrument tan còmode i senzill haja aconseguit una gran popularitat en els últims anys.

Bidons sonors

El steel drum és un instrument característic de la música Jamaicana i altres països del Carib. Consisteix en un bidó metàl·lic amb diversos enfonsaments en la tapa superior. L'interpret colpeja la tapa amb un parell de baquetes obtenint una nota diferent de cada enfonsament. Com en altres famílies instrumentals, hi ha orquestres formades per diversos tipus de steel drums.

Mags de les baquetes

Alguns percussionistes s'especialitzen en els instruments de làmines, com la marimba i el vibràfon. Després d'anys de pràctica, alguns d'ells són capaços de subjectar tres baquetes amb cada mà, controlant la separació entre elles i la seua inclinació respecte a l'instrument. D'aquesta forma poden tocar acords de fins a sis notes.

Sabies que?

Amb els moderns timbals d'orquestra és possible fer melodies, ja que estan proveïts d'uns pedals amb els quals és possible obtenir totes les notes d'una escala. El "timbal" controla aquestos pedals amb els peus mentre es maneja les dos maces amb les mans.

El redoblament

És un dels recursos més eficaços dels instruments de percussió. En el món del circ ha sigut una ferramenta fonamental per acompanyar les intervencions de trapeïstes, malabaristes, pallassos i altres números. És també un recurs freqüent en la música per a banda o orquestra. Per a aconseguir fer un redoblament, els percussionistes treballen durant molt de temps un exercici consistent a donar dos cops amb cada baqueta cada vegada més de pressa.

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprenentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- 1) Pot posar-se alguna gravació o vídeo d'un gong en què es perceba la seua duració. També podem demanar als alumnes que, en oposició, ens diguen algun so que s'apague de seguida. Per a fer-ho més pròxim, utilitzarem instruments de l'aula clarament contrastants, com les claus i el triangle.
- 2) Convindrà que els alumnes escolten, i sobretot vegen, alguna banda de Steel drum, de les que hi ha abundants exemples en Youtube.
- 3) A més d'algun vídeo on els alumnes puguin comprovar la diferència de so entre les timbales, podem experimentar amb panderos de varies grandàries per a aprendre a diferenciar sons aguts i greus en membranòfons.
- 4) Si en l'aula no es disposa d'un caixó flamenc poden trobar-se múltiples vídeos perquè els alumnes comproven la seua sonoritat.
- 5) La tècnica de colpejat múltiple no és fàcil, però el professor pot intentar exemplificar-la sobre un metalòfono o xilòfon, utilitzant tres baquetes.
- 6) La paraula "redoblament" és molt descriptiva. Per un costat conté l'onomatopeia (rrrrrrrrrr) i per un altre costat la mateixa descripció de la seua tècnica bàsica: el colp "doble". Poden practicar-se redoblaments vocals a imitació del professor: "rrrrrrrr redoblament".

38

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Conèixer les famílies instrumentals, tant visualment com auditivament.
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular internacional.
- Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça i altres instruments de l'aula.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música *							
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments i els anomena *	X						X
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu i expressa oralment							
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *							X
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *							X
07. Distingix en musicograma relacions (=, ≈ i ≠) *							X
08. Distingix visualment instruments i els anomena *	X						X
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat							
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X				X		X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment elements de la cultura musical i els anomena *	X				X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *				X			X
14. Interpreta ritmes amb partitures convencionals i no convencionals *							X
15. Inventa ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *							X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb i sense acompanyament *							
19. Entona motius melòdics i melodies *							
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *				X			X
22. Reconeix i anomena els elements bàsics del llenguatge musical *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal							
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *				X			X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *							
26. Identifica i interpreta motius rítmic/melòdics *							X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb colps *							
28. Es mou de forma adequada responent a distints estímuls sonors *							
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *							
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprén a classificar els instruments *				X			X
31. Aprecia la música i participa en activitats d'escolta activa *	X						X
32. Utilitza les noves tecnologies en activitats musicals			X				X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

6 Mirant al futur: els instruments electrònics

- Quines creus que poden ser els avantatges dels nous instruments electrònics respecte als tradicionals? I els inconvenients?
- Saps el que és un sintetitzador?
- Has vist o escoltat alguna vegada una bateria electrònica?

INTERROGANTS DE PARTIDA

Quines creus que poden ser els avantatges dels nous instruments electrònics respecte als tradicionals? I els inconvenients? Saps el que és un sintetitzador? Has vist o escoltat alguna vegada una bateria electrònica?

CONTINGUTS

Famílies instrumentals: instruments electrònics.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

Valorar els coneixements previs de l'alumnat a partir dels interrogants de partida.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Coneix alguns conceptes bàsics sobre els instruments electrònics i mostra predisposició a la participació.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- En moltes aules de música hi ha algun instrument electrònic; molt sovint un piano electrònic, que pot utilitzar-se com primer i més pròxim exemple d'instrument electrònic.
- Respondre als interrogants plantejats:
 - El professor podrà concretar l'interrogant demanant als alumnes que comparen una guitarra acústica i una elèctrica.
 - Tots els teclats moderns són, en realitat, sintetitzadors amb els que s'aconsegueixen molt variats sons.
 - En la foto de l'esquerra es veu una bateria electrònica.

MANDAT

Reconeix el que sona.

CONTINGUTS

Famílies instrumentals: instruments electrònics.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

Conèixer les famílies instrumentals, tant visualment com auditivament.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Discrimina, tant visualment com auditivament, instruments electrònics.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Sempre que siga possible, el professor aprofitarà els instruments de què dispose per a realitzar demostracions pràctiques. En els casos en què no es puga, serà interessant recórrer a vídeos demostratius en la xarxa.

Reconeix el que sona (Solucionari):

1 Bateria electrònica, 2 Teclat, 3 Guitarra elèctrica.

Els instruments electrònics

Els instruments electrònics són aquells que necessiten l'electricitat per a funcionar, és a dir, cal connectar-los a la xarxa elèctrica o activar una o varies piles allotjades al seu interior. L'aparició dels instruments electrònics és recent i s'utilitzen sobretot en la música moderna. En els últims anys, la combinació entre l'elèctrica i la tecnologia digital, és a dir, els ordinadors i els seus derivats, ha multiplicat les possibilitats d'aquests instruments.

Principals instruments electrònics

Teclat electrònic: Ofereix una gran varietat de ritmes, sons i efectes.

Bateria electrònica: Reprodueix la forma i els elements de la bateria convencional, però el so es produeix electrònicament.

Guitarra elèctrica: És el més popular dels instruments electrònics. El so es produeix al vibrar les seues cordes, es recull i s'amplifica per mitjà d'unes pastilles.

Reconeix el que sona

Escolta la gravació i numera les mostres sonores per ordre d'aparició: Guitarra elèctrica - Bateria electrònica - Teclat electrònic

MANDAT

- 1) Practica el següent ritme amb colps.
- 2) Interpreta la partitura amb "TA" o l'instrument de l'aula que t'indique el professor.
- 3) Practica cadascun d'aquests ritmes amb colps i repetint-los diverses vegades. Després escolta el professor i identifica el ritme que ha tocat.

CONTINGUTS

Llenguatge musical: figures i indicacions d'intensitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconèixer i practicar seqüències rítmiques tenint en compte la intensitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Reconeix i practica ritmes senzills escrits en llenguatge musical convencional i no convencional, tenint en compte la intensitat.

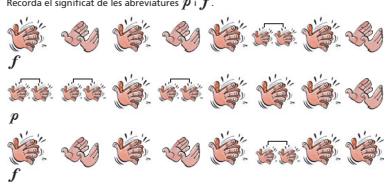
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Este repàs oferirà també l'oportunitat que els propis alumnes inventen ritmes sobre una base de quatre polsos.
- En el segon exercici convé que l'alumne continue utilitzant les síl·labes rítmiques encara que està interpretant-ho amb un instrument, almenys al principi. En cas contrari és molt fàcil que s'acceleren.

Llenguatge musical

Repàs

- Practica el següent ritme amb colps.
Recorda el significat de les abreviatures *p* i *f*.

- Interpreta la partitura amb "TA" o l'instrument de l'aula que t'indique el professor.

- Practica cadascun d'aquests ritmes amb colps i repetint-los diverses vegades. Després escolta el professor i identifica el ritme que ha tocat.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

MANDAT

- 1) Marca el pols i anomena les notes en veu alta i sense entonar.
- 2) Entona les notes d'aquests blocs tenint en compte la seua altura.
- 3) Escolta i identifica els moviments melòdics cantats o tocats pel teu professor entre els següents.

CONTINGUTS

Melodia: les notes *do-re-mi-sol-la*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconèixer i entonar correctament les notes de l'escala pentatònica: *do-re-mi-sol-la*.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Entona melodies senzilles.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- En el primer exercici practicar primer en eco el nom de les notes en sèries de huit polsos, fins on apareix la ratlla de respiració.
- El professor cantarà primer cada un dels exemples del segon exercici, sent repetit en eco pels alumnes.
- El professor podrà (segons el seu criteri) acompanyar amb moviments ascendents i descendents les melodies proposades per a facilitar el seu reconeixement.

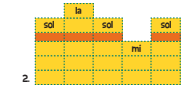
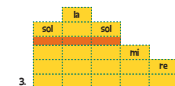
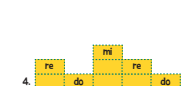
Llenguatge musical

Repàs

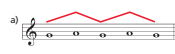
- Marca el pols i anomena les notes en veu alta i sense entonar.

- Entona les notes d'aquests blocs tenint en compte la seua altura.

1.
2.
3.
4.

- Escolta i identifica els moviments melòdics cantats o tocats pel teu professor entre els següents.

- a)
- b)
- c)
- d)

MANDAT

Escolta la gravació i tracta de seguir l'esquema.

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori modern.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Distingix elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada amb un esquema.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Minutaje: INTRODUCCIÓ (00:00 A 00:22) / TEMA 1 guitarra-greu (00:23 a 00:36) TEMA 1 guitarra-agut / (00:37 a 00:54) / PONT (00:55 a 1:08) / TEMA 2 guitarra (01:09 a 01:30) / TEMA 3 guitarra (01:31 a 02:00) / INTRODUCCIÓ (02:01 a fi).
- Escoltar marcant el pols imitant a la bateria, alternant colps en els cuixes i colps amb les mans, que poden associar-se a síl·labes rítmiques (un-pa / un-pa/ etc).
- Una part de la classe farà la percussió, un guitarrista solista tocarà "on air" quan corresponga i la resta ballarà lliurement agitant mocadors rojos i grocs imitant el foc.

MANDAT

- 1) Escolta i aprén la cançó. Després canta-la seguint la gravació.
- 2) Forma parella amb el company que t'indique el professor i balla al compàs de la música. Observa les il·lustracions i imita aquestos moviments.

CONTINGUTS

Cançó infantil popularitzada.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori infantil.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

S'esforça i canta seguint les indicacions del professor.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Escoltar dos o tres vegades gestualitzando la cançó, preferiblement de peu i en formació de ball. Gestos rítmics amb els dits índexs d'ambdós mans en la part que diu "cuando muevo el dedini", mans al cap quan diu "y es que estoy loco por ti". I crit de tots: "¡hey!". En la part que diu "¡Hey! bugui bugui", balancejos més o menys lliures.
- Quant a la coreografia, utilitzar els suggeriments dels dibuixos com guia o inventar altres coreografies que poden ser per parelles o formant files.

Partitura en pàgina 53.

Audició: La Dansa del foc de Manuel de Falla

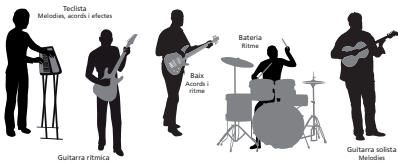
L'obra

La Dansa del foc és una peça musical molt coneguda que forma part de l'obra L'amor bruixot del compositor espanyol Manuel de Falla (1876-1946). El que escoltem en aquesta gravació és una versió moderna en la qual els instruments de l'orquestra són substituïts per instruments electrònics.

L'interpret

Els Reialms és un grup de rock espanyol dels anys 60, especialitzat en versions instrumentals (és a dir, sense cantar) de temes de música clàssica i tradicional espanyola. També compten amb nombrosos temes propis.

La composició del grup és la següent:

Guia per la audició

● Escolta la gravació i tracta de seguir l'esquema.

1 INTRODUCCIÓ Efectes, orgue, bateria	2 TEMA 1 Guitarra (registre greu)	3 TEMA 1 Guitarra (registre agut)
4 PONT Efectes, orgue	5 TEMA 2 Guitarra	6 TEMA 3 Guitarra
		7 INTRODUCCIÓ

Cançó: El dedini

Es tracta d'una cançó popular amb aires de rock and roll d'origen desconegut.

● Escolta i aprén la cançó. Després, canta-la seguint la gravació.

No sé lo que me pasa
cuando muevo el dedini,
cuando muevo el dedini,
cuando muevo el dedini.

No sé lo que me pasa
cuando muevo el dedini
es que estoy loco por ti, ¡hey!

¡Hey! bugui, bugui.
¡Hey! bugui, bugui.
¡Hey! bugui, bugui,
y es que estoy loco por ti, ¡hey!

● Forma parella amb el company que t'indique el professor i balla al compàs de la música. Observa les il·lustracions i imita aquestos moviments.

MANDAT

- 1) Practica atentament els següents exercicis. Repeteix diverses vegades cadascun d'ells.
- 2) Practica la següent peça. Després, interpreta-la escoltant el CD.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes *sol*, *la* i *si*.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- A més de seguir les indicacions que el professor considere pertinents respecte a l'emissió del so, la postura corporal, la posició dels dits, etc, esta peça pot aprofitar-se per a l'expressió corporal, suggerint moviments i desplaçaments mecanitzats tipus robot.
- La mitat de la classe tocarà la flauta i l'altra mitat es comportarà com a robots tant en els moviments com en els desplaçaments.

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

- Defineix de la millor forma possible la guitarra elèctrica. R.: Resposta lliure.
- Explica els avantatges i inconvenients que pot tindre un teclat electrònic respecte a un piano convencional. R.: Resposta lliure (els pianos electrònics són més econòmics i manejables; contenen també alguns timbres més, a més del de piano i disposen de metrònom, gravador, control de volum i eixida per a auriculars. No obstant això els músics continuen preferint els pianos convencionals pel seu tacte i sonoritat).
- Escriu al teu quadern el nom del grup pop que ha protagonitzat l'audició d'aquesta unitat. R.: Els Rellamps.
- Busca informació en Internet i fes un xicotet treball d'un foli sobre l'origen dels instruments electrònics. R.: Resposta lliure.
- Interpreta correctament aquest exercici amb colps i després respon al teu quadern a les preguntes. R.: a) dos blanques (i dos negres lligades); b) nou negres (més una lligada amb una altra negra anterior); c) deu correes; d) cinc silencis de negra; e) vint-i-uns colps en total.

6 Flauta dolça

1. Practica atentament els següents exercicis. Repeteix diverses vegades cadascun d'ells.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

2. Practica la següent peça. Després, interpreta-la escoltant el CD.

Melodia per a un robot Vicente Gil

Has de netejar la teua flauta regularment. Consulta amb el teu professor com fer-ho.

5 ACTIVITATS

• Defineix de la millor forma possible amb les teues pròpies paraules la guitarra elèctrica.

• Explica els avantatges i inconvenients que pot tindre un teclat electrònic respecte a un piano convencional.

• Escriu al teu quadern el nom del grup pop que ha protagonitzat l'audició d'aquesta unitat.

- Els ulls de Floyd
- Els Rellamps
- Mans de seda
- Els titans del ritme

• Fes un cartell amb els teus cantants o grups favorits.

• Busca informació en internet i fes un xicotet treball d'un foli sobre l'origen dels instruments electrònics.

• Interpreta correctament aquest exercici amb colps i després respon al teu quadern a les preguntes.

a) Quantes blanques has tocat?
b) Quantes negres has tocat?
c) Quantes correes has tocat?
d) Quants silencis de negra has fet?
e) Quants colps has donat en total?

Trobaràs més activitats en: www.pizcaris.com/pizcaris

EL MÓN DE LA MÚSICA

El sistema MIDI

La majoria dels instruments electrònics actuals poden connectar-se entre si o amb els ordinadors gràcies al sistema MIDI. El significat d'aquestes sigles és "Musical Instruments Digital Interface", és a dir, "Connector Digital d'Instruments Musicals". A través dels cables MIDI viatgen d'un costat a un altre totes les característiques de les notes musicals: nota, tipus de so, volum, intensitat, etc.

Dos en una

En l'actualitat nombrosos guitarristes utilitzen un model mixt entre guitarra acústica (la que no cal connectar) i guitarra elèctrica. Rep el nom de "semiacústica" i té característiques d'ambdues. D'aquesta manera l'interpret pot passar d'un estil musical a un altre sense necessitat de canviar d'instrument.

El micròfon

Este xicotet artefacte imprescindible per a conservar la música es defineix en el llenguatge tècnic com un "transductor electroacústic", és a dir, un aparell capaç de convertir les vibracions sonores en energia elèctrica. Perquè les vibracions que recull el micròfon resulten audibles a la nostra oïda, es requereix posteriorment l'ús d'un altre aparell conegut com a altaveu o amplificador.

Una família confusa

Existeix al mercat una gran varietat de tipus i models de teclats electrònics que podem classificar de la manera següent:

Teclat domèstic

És el més comú. Sovint s'anomena, incorrectament, "òrgue electrònic". La seua característica principal és una gran varietat de sons i ritmes. És possible acompanyar melodies amb un sol dit de la mà esquerra o adaptar la velocitat. El teclat d'aquests tipus d'instruments consta de 5 octaves, és a dir, seixanta teclades en total.

Piano electrònic

Naix com a alternativa, econòmica i funcional, al piano tradicional de paret i fusta, l'aspecte del qual, tacte i sonoritat tracta d'imitar. Té el mateix nombre de teclades que el piano convencional i algunes prestacions pròpies dels teclats domèstics. El seu ús amb auriculars fa possible utilitzar-ho en hores de descans.

Sintetitzador

El seu aspecte pot variar entre el d'un teclat domèstic i altres diferents dissenys. La seua utilitat principal és la de poder crear sons nous o modificar altres preexistents. Es tracta d'una poderosa ferramenta concebuda per a estudis de gravació o músics professionals.

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprenentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- 1) Tant en l'electrònica com en la informàtica s'utilitza una enorme varietat de cables i de connexions sense fil el nom de la qual varia cada un cert temps (USB, HDMI, etc). Pel que fa al so, el sistema MIDI permet la interconnexió d'instruments musicals electrònics amb sintetitzadors i ordinadors. Mostrar un cable MIDI als alumnes.
- 2) Veure algun vídeo en què els alumnes puguen percebre la diferència entre guitarra acústica, semiacústica i elèctrica.
- 3) Si en l'aula hi ha algun micròfon i algun amplificador de guitarra o de l'equip de so, utilitzar-ho en el context d'alguna interpretació amb solista.
- 4) Molts teclats domèstics són, en realitat, joguets musicals electrònics de dimensió reduïda, aptes més aïna per a l'entreteniment que per a la pràctica musical. Si algun alumne tinguera este tipus de joguet, demanar-li que ho porte a classe per a experimentar i jugar amb els sons i melodies que emet.
- 5) Utilitzar el piano electrònic que sol haver-hi en les aules de música per a exemplificar les seues possibilitats tant en el canvi de timbre com en els possibles acompanyaments que incorpora o en les melodies pregravades a manera d'exemple.
- 6) Escoltar exemples de música feta amb sintetitzadors i veure algun vídeo en què es mostre com es treballa amb ells.

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Conèixer les famílies instrumentals, tant visualment com auditivament.
- Reconèixer i practicar seqüències rítmiques tenint en compte la intensitat.
- Reconèixer i entonar correctament les notes de l'escala pentatònica: *do-re-mi-sol-la*.
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori infantil.
- Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música *							
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments *				X			X
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu i expressa oralment							
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *				X			X
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *							X
07. Distingix en musicograma relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
08. Distingix visualment instruments electrònics *					X		X
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat				X			X
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X						X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment elements de la cultura musical i els anomena *	X				X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *							X
14. Interpreta ritmes amb partitures convencionals i no convencionals *				X			X
15. Inventar ritmes adequats a la seua edat *				X			X
16. Reconeix les notes en clau de SOL *							X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb i sense acompanyament *							
19. Entona motius melòdics i melodies *							X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *							X
22. Reconeix i anomena els elements bàsics del llenguatge musical *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal							
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *							X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *							X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *							X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb colps *							X
28. Es mou de forma adequada responnent a distints estímuls sonors *				X			X
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *				X			X
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprén a classificar els instruments *				X			X
31. Aprecia la música i participa en activitats d'escolta activa *				X			X
32. Utilitza les noves tecnologies en activitats musicals *			X				X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

BEI MÄNNERN, WELCHE LIEBE FÜHLEN (Als hòmens que senten amor)

DUET ENTRE PAMINA I PAPAGENO (final de la segona Escena de l'Acte I)

PAMINA

Bei Männern, welche Liebe fühlen,
Fehlt auch ein gutes Herze nicht.

PAPAGENO

Die süßen Triebe mitzufühlen
Ist dann der Weiber erster Pflicht.

PAPAGENO y PAMINA

Wir wollen uns der Liebe freun
Wir leben durch die Lieb allein.

PAMINA

Die Lieb versüßet jede Plage,
Ihr opfert jede Kreatur.

PAPAGENO

Sie würzet unsre Lebenstage,
Sie winkt im Kreise der Natur.

PAMINA y PAPAGENO

Ihr hoher Zweck zeigt deutlich an,
Nichts Edler's sei, als Weib und Mann,
Mann und Weib und Weib und Mann,
Reichen an die Gottheit an.

PAMINA

*Als hòmens que senten l'amor
mai els falta un bon cor.*

PAPAGENO

*Compartir els dolços impulsos
és el primer deure de les dones.*

PAPAGENO i PAMINA

*Alegrem-nos de l'amor,
únicament per ell vivim.*

PAMINA

*L'amor endolcix totes les penes,
totes les criatures ho lloen.*

PAPAGENO

*Ell dóna sabor als nostres dies,
actua en el cicle de la Naturalesa.*

PAMINA i PAPAGENO

*La seua excelsa finalitat és ben clara,
no hi ha res més noble que una dona i un home.
L'home i la dona, la dona i l'home
aconsegueixen l'esfera de la divinitat.*

Cançons i partitures

LA FLAUTA DE BARTOLO

Popular. Adaptació: Vicente Gil

Intro

G C D7 G C

D7 G **A** G

1. Bar - to - lo te - nía u - na flau - ta con un a - gu - je - ro

D7

so - lo, y a to - dos da - ba la la - ta, con su flau - ta, el buen Bar -

G **B** G D7

to - lo. Pi ri pi pi ri pi pi, pi, pi, ri, pi, pi, ri, pi, pí, y a

G D.C.

to - dos da - ba la la - ta, con su flau - ta, el buen Bar - to - lo.

2. Bartolo tenía un violín
con cuerdas de clavicordio;
los vecinos se quejaban:
—¡hay que ver, menudo incordio!

*Pi ri pi pi ri pi pi, pi,
pi, ri, pi, pi, ri, pi, pí,
los vecinos se quejaban:
—¡hay que ver, menudo incordio!*

3. Bartolo tenía un tambor
con el parche medio roto,
y siempre que lo tocaba
se formaba un alboroto.

*Pi ri pi pi ri pi pi, pi,
pi, ri, pi, pi, ri, pi, pí,
y siempre que lo tocaba
se formaba un alboroto.*

4. Y tocaba los platillos,
en la banda de su pueblo;
el alcalde le detuvo
por ir siempre a contratiempo.

*Pi ri pi pi ri pi pi, pi,
pi, ri, pi, pi, ri, pi, pí,
el alcalde le detuvo
por ir siempre a contratiempo.*

YANKEE DOODLE

Popular

Intro G Em A7 D7 G

A G D7 G

Yan - kee Doo - dle went to town, ri - ding on a

A7 D7 G7 C D7 G

po - ny, stuck a fea - ther in his hat and ca - lled it ma - ca - ro - ni.

B C G G7

Yan - kee Doo - dle, keep it up, Yan - kee Doo - dle dan - dy;

C G D7 G

mind the mu - sic and the step, and with the girls be han - dy!

Interludi G Em A7 D7 G

2. Father and I went down to camp
along with Captain Gooding
and there we saw the men and boys
as thick as hasty pudding.

3. There was Captain Washington
upon a slapping stallion
a-giving orders to his men.
I guess there was a million.

Yankee Doodle és, i ho ha sigut durant més de dos-cents anys, la cançó més popular dels Estats Units. Segons els estudiosos, procedix d'una antiga cançó anglesa que cantaven els soldats anglesos i que va ser apresada pels colons, afegint-li un text diferent de l'original. Esta cançó es va convertir en tot un símbol durant la guerra entre els colons nord-americans i els anglesos. Va ser també la cançó favorita de les bandes de pifres i tambors ja que era apegalosa i fàcil de tocar. Els colons nord-americans la van cantar, com si d'un himne es tractara, quan el general anglès Cornwallis es va rendir davant de George Washington.

La paraula Yankee era un malnom despectiu que els soldats britànics van aplicar a Nova Anglaterra. Quant a "doodle", també és un terme despectiu que significa quelcom així com "penjat" o "mig panoli".

GATATUMBA

Popular. Adaptació: Vicente Gil

Intro

C F G7 C C F

G7 C G7 C **A** C

Ga - ta - tum - ba, tum - ba,

Dm

tum - ba, con so - na - jas y pan - de - ros. Ga - ta - tum - ba, tum - ba,

G7 C C

tum - ba, có - mo bri - llan los lu - ce - ros. Ga - ta - tum - ba, tum - ba,

C7 F

tum - ba, sue - na el pi - to y el ra - bel. Ga - ta - tum - ba, tum - ba,

C G7 C G7 C **D.C.**

tum - ba, tam - bo - ril y cas - ca - bel.

2. Gatatumba, tumba, tumba,
¡qué bonita Navidad!
Gatatumba, tumba, tumba,
con turrón y mazapán.
Gatatumba, tumba, tumba,
vamos todos a Belén.

*Gatatumba, tumba, tumba,
la Virgen y san José.*

HE PERDIDO EL DO

Popular. Adaptació: Vicente Gil

Intro D

A D

He per - di-do el do de mi

cla - ri - ne - te, he per - di-do el do de mi cla - ri - ne - te. ¡Cuán - do se en -

B7 Em A7 Em A7 D D#

te - re el pro - fe - sor!, me - nu-do en - fa - do co - ge - rá.

Em A7 **B** D D D# Em

O - pá ca - ma - rá, o - pá ca - ma - rá, o - pá, o - pá, o - pá. O -

Em A7 D per a D.C. per a FI

pá ca - ma - rá, o - pá ca - ma - rá, o - pá, o - pá, o - pá.

SAKURA

Tradicional de Japó. Adaptació: Vicente Gil

Intro

A

D.C.

EL DEDINI

Popular. Adaptació: Vicente Gil

Intro

D G D A7 D E7 A7

No

A

D A7

sé lo que me pa - sa cuan-do mue-vo el de - di - ni, cuan-do mue-vo el de - di - ni, cuan-do

D D

mue-vo el de - di - ni. No sé lo que me pa - sa cuan-do mue-vo el de - di - ni y es

A7 D **B** D

que es - toy lo - co por ti, ¡hey! ¡Hey! bu - gui, bu - gui. ¡Hey! bu - gui,

A7 D

bu - gui. ¡Hey! bu - gui, bu - gui, y es que es - toy lo - co por ti, ¡hey!

LA XATA MERENGUERA

Popular

La xa - ta me - ren - gue - ra, huit, nou, deu, com és tan fi - na,

tri-co, tri-co, trac, com és tan fi - na lai - ró, lai - ró, lai - ró, lai - ró, lai - ró, lai - ró.

La xata merenguera, huit, nou, deu,
com és tan fina, trico, trico, trac,
com és tan fina lairó, lairó,
lairó, lairó, lairó, lairó.

Es pinta els coloretts, huit, nou, deu,
amb plastilina, trico, trico, trac,
amb plastilina lairó, lairó,
lairó, lairó, lairó, lairó.

Sa mare li cridava, huit, nou, deu,
renta't les galtes, trico, trico, trac,
renta't les galtes lairó, lairó,
lairó, lairó, lairó, lairó.

Que ara vindra Joanet, huit, nou, deu,
a festejar-te, trico, trico, trac,
a festejar-te lairó, lairo,
lairó, lairó, lairó, lairó.

LA LLUNA, LA PRUNA

Popular

La llu - na, la pru - na, ves - ti - da de dol; son
pa - re la cri - da, sa ma - re no vol. Un pam, dos pams, tres
pams, qua - tre pams, cinc pams. Un pam, dos pams, tres pams, qua - tre pams, cinc
pams. El pan - xo li diu al pun - xo vols que et pun - ge en un pun -
xó, el pun - xo li diu al pan - xo pun - xa'm pe - rò en la pan - xa no.

PENYAGOLOSA

Popular

Pe - nya - go - lo - sa ge - gant de pe - dra, la te - ua
tes - ta ple - na de neu, pe - nya - go - lo - sa, pe - nya - go - lo - sa, a la tem -
pes - ta, al sol i al vent. Fi - ta se - nye - ra del po - ble
meu, fi - ta se - nye - ra del po - ble meu.

Objectius de l'etapa	3
Objectius del curs	4
Continguts de l'etapa	5
Continguts del curs	6
Avaluació	7
Competències clau	8
Taula de capacitats.....	9
UNITAT 1	
Els instruments de la nostra aula de música.....	10
UNITAT 2	
La veu humana: l'instrument més pròxim	16
UNITAT 3	
Música per a la intimitat: els instruments de corda	22
UNITAT 4	
Entre xiulets i flautes: els instruments de vent.....	28
UNITAT 5	
Un poc més que soroll: els instruments de percussió.....	34
UNITAT 6	
Mirant al futur: els instruments electrònics.....	40
CANÇONS I PARTITURES	
<i>La flauta de Bartolo</i> (Popular. Adaptació: Vicente Gil).....	48
<i>Yankee Doodle</i> (Popular).....	49
<i>Gatatumba</i> (Popular. Adaptació: Vicente Gil)	50
<i>He perdido el do</i> (Popular. Adaptació: Vicente Gil)	51
<i>Sakura</i> (Tradicional de Japó. Adaptació: Vicente Gil)	52
<i>El dedini</i> (Popular. Adaptació: Vicente Gil).....	53
<i>La xata merenguera</i> (Popular).....	54
<i>La lluna, la pruna</i> (Popular)	55
<i>Penyagolosa</i> (Popular)	55